

Державний торговельно-економічний університет

Кафедра міжнародного менеджменту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Експорт зернових культур до країн ЄС»

(за матеріалам ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»)

Студентки 4 курсу, 3 групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»
спеціалізації «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності»

Ковалевської Валерії
Олегівни

Науковий керівник
к.е.н., доцент

П'янкова Оксана
Василівна

Гарант освітньої
програми «Менеджмент»
зовнішньоекономічної діяльності»

П'янкова Оксана
Василівна

Київ 2022

Державний торговельно-економічний університет

Факультет міжнародної торгівлі та права

Кафедра міжнародного менеджменту

Спеціальність 073 менеджмент

Спеціалізація менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

Затверджую

Зав. кафедри

Мельник Тетяна Миколаївна

« » _____ 20   р.

Завдання

На випускн кваліфікаційну роботу студентові

Ковалевська Валерія Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи:

«Організація експорту зернових культур до країн ЄС за матеріалами ТОВ ПБКФ «СЯЙВО»»

Затверджена наказом ДТЕУ від «20» грудня 2021 р. № 4205

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 12 червня 2022 року

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи: реалізація управлінського рішення щодо експорту зернових ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.

Об'єкт дослідження: процес здійснення експорту ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.

Предмет дослідження: практичні аспекти здійснення операцій з експорту зернових ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи:

1. Оцінка виробничо-господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу ТОВ ПВКФ «СЯЙВО».
2. Аналіз експортної діяльності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО».
3. Визначення основних тенденцій розвитку світового ринку зернових.
4. Оцінка перспектив експорту зернових ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.
5. Організаційне забезпечення здійснення експорту ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.
6. Прогнозна оцінка результативності експортної поставки до країн ЄС.

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапі випускної кваліфікаційної роботи	Строки виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Затвердження плану випускних кваліфікаційних робіт у наукових керівників	До 11.02.2022	
2	Подача науковому керівнику 1-го розділу	До 15.04.2022	
3	Подача науковому керівнику 2-го розділу	До 01.05.2022	
4	Подача науковому керівнику 3-го розділу	До 13.05.2022	
5	Подача науковому керівнику доопрацьованої роботи	До 25.05.2022	
6	Попередній захист	До 01.06.2022	
7	Подача роботи завідуючому кафедрі	До 03.06.2022	
8	Захист ВКР	За окремим графіком	графіком

6. Дата видачі завдання: «20» грудня 2022р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи:

П'янкова О.В.

8. Гарант освітньої програми: П'янкова О.В.

9. Завдання прийняв до виконання студент: Ковалевська В.О.

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи.

Випускна кваліфікаційна робота, виконана В.О. Ковалевською на тему «Експорт зернових до країн ЄС за матеріалам ТОВ ПВКФ «СЯЙВО», відповідає проблемам сьогодення, є актуальною в кризових умовах військового стану. Пропозиції автором розроблено на підґрунті детального дослідження фінансового стану та експортної діяльності підприємства з урахуванням кон'юнктури світового ринку, військових реалій вітчизняних експортерів зернових в контексті вирішення глобальної проблеми продовольчої безпеки світу.

Управлінське рішення щодо експорту до Брюсселю є виваженим та аргументованим, перш за все, стабільним попитом на продукцію компанії, по-друге, розрахунками ефективності альтернативної експортної поставки.

В.О. Ковалевською надано глибокий аналіз стану та перспектив експорту до країн ЄС, визначено особливості експортних операцій зернових.

Зміст та оформлення ВКР відповідає вимогам методичних рекомендацій до випускних кваліфікаційних робіт за ОП «Менеджмент ЗЕД» ОС бакалавр та демонструє досягнення практичних результатів навчання за ОП «Менеджмент ЗЕД» ОС бакалавр.

ВКР є самостійним завершеним дослідженням, що уособлює обґрунтовані висновки та практичні рекомендації щодо реалізації експорту зернових до Бельгії. Ковалевська В.О. може бути допущена до захисту в атестаційній комісії та заслуговує на високу оцінку результатів діяльності.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи:

П'янкова О. В. _____(підпис, дата)

11.Висновок про випускню кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента Ковалевської В.О. може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії

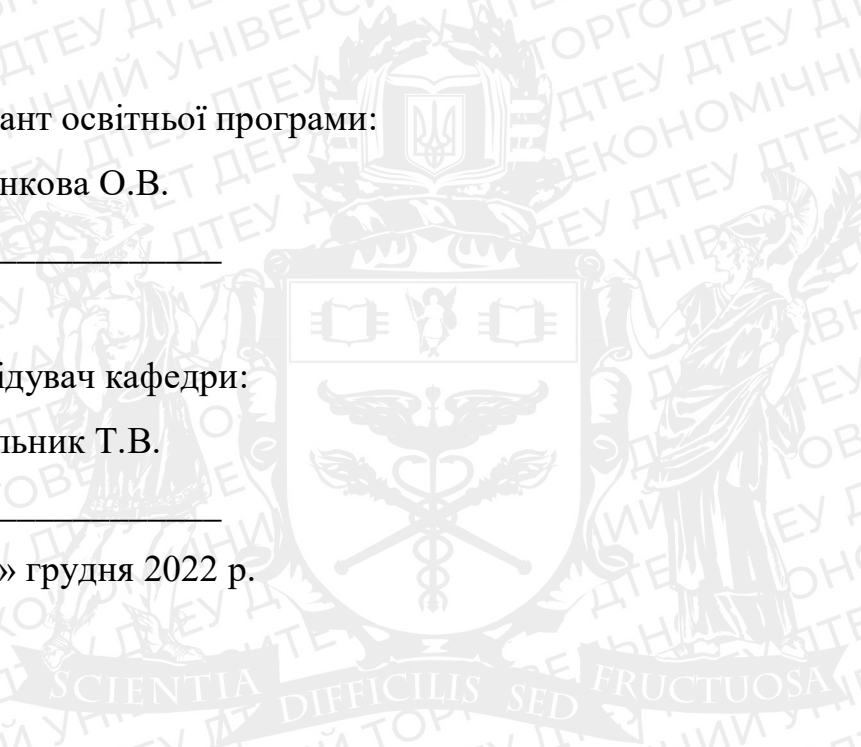
Гарант освітньої програми:

П'янкова О.В.
_____

Завідувач кафедри:

Мельник Т.В.
_____

«20» грудня 2022 р.

АНОТАЦІЯ

Ковалевська В.О. «Організація експорту зернових культур до країн ЄС (за матеріалами ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»)»

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю «Менеджмент» спеціалізацією «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». Державний торговельно-економічний університет, Київ, 2022.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено практичним аспектам організації експорту зернових культур до країн ЄС, що передбачає: дослідження функціонування підприємства-суб'єкта ЗЕД, аналіз світового ринку зерна, доведення вибору однієї з країн ЄС як перспективного ринку для реалізації експортного потенціалу ТОВ ПВКФ «СЯЙВО», втілення управлінського рішення щодо експорту через організаційне забезпечення та прогнозу оцінку результативності поставки зернових культур до країн ЄС.

Ключові слова: суб'єкт ЗЕД, експорт, управлінське рішення, організаційне забезпечення, пшениця, країни ЄС.

SUMMARY

Kovalevska Valeriia. «Organization of grain exports to EU countries (according to the materials of PVKF «SHINE»)»

Graduation thesis in the specialty "Management" specialization "Management of foreign economic activity". State University of Trade and Economics, Kyiv, 2022.

The final qualification work is devoted to practical aspects of the organization of grain exports to EU countries, which includes: study of the functioning of the enterprise-subject of foreign economic activity, analysis of the world grain market, proof of the choice of one of the EU countries as a promising market. implementation of management decision on exports through organizational support and forecast assessment of the effectiveness of grain supplies to EU countries.

Key words: subject of foreign economic activity, export, management decision, organizational support, wheat, EU countries.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ЗЕД ТОВ ПВКФ «СЯЙВО».....	11
1.1. Оцінка виробничо-господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу ТОВ ПВКФ «СЯЙВО».....	11
1.2. Аналіз експортної діяльності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО».....	19
РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПОТЕНЦІЙНОГО РИНКУ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ ТОВ ПВКФ «СЯЙВО».....	26
2.1. Визначення основних тенденції розвитку світового ринку зернових.....	26
2.2. Оцінка перспектив експорту зернових ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.....	36
РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ ЩОДО ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» ДО КРАЇН ЄС.....	Error!
Bookmark not defined.	
3.1. Організаційне забезпечення здійснення експорту ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.....	41
3.2. Прогнозна оцінка результативності експортної поставки до країн ЄС.....	46
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні, в умовах активного розвитку процесу глобалізації в Україні, постає питання отримання конкурентної позиції на світовому ринку. Цьому може сприяти активна зовнішньоекономічна політика, однією з яких є активна участь агробізнесу в експорті продукції на зовнішні ринки.

Зерновий підкомплекс є найбільшим в агропромисловому комплексі України та має високий експортний потенціал. Україна має всі передумови, щоб стати сильним глобальним гравцем на ринку зернових. По-перше, це вигідне географічно-кліматичне положення, що забезпечує Україну 8-9% світового чорнозему. По-друге, Україна має високі показники загального виробництва та експорту агропродовольчої продукції. По-третє, слід пам'ятати про наявність висококваліфікованих робітників та досить низькі витрати виробництва.

Для України експорт зерна та продуктів його переробки має велике значення для збільшення валютних надходжень країни, покращення платіжного балансу та наповнення державного бюджету.

Для того, щоб український агробізнес міг зайняти лідерство на світовому ринку, він повинен подолати та вирішити певні проблеми.

Серед існуючих проблем – недостатня державна фінансова підтримка, низький рівень кредитування сільськогосподарських підприємств та проблеми із зерновими запасами, які неможливо доставити на зовнішні ринки.

У роботах таких науковців як Кваша С.М., Лупенко Ю.О., Месель-Веселяк В.Ю., Саблук П.Т. висвітлюються питання вдосконалення експортного менеджменту зернових та продуктів їх переробки та ін. Однак питання організації експортних операцій зернових культур досі не в повній мірі вивчено, що і визначає актуальність дослідження.

Метою роботи є реалізація управлінського рішення щодо експорту зернових ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.

Відповідно до мети було визначено наступні завдання дослідження:

- провести оцінку виробничо-господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»;
- здійснити аналіз експортної діяльності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»;
- визначити основні тенденції розвитку світового ринку зернових;
- здійснити оцінку перспектив експорту зернових ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» до країн ЄС;
- визначити організаційне забезпечення здійснення експорту ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» до країн ЄС;
- надати прогностичну оцінку результативності експортної поставки до країн ЄС.

Об'єктом дослідження є процес здійснення експорту ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.

Предметом дослідження є практичні аспекти здійснення операцій з експорту зернових ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» до країн ЄС.

РОЗДІЛ 1

ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ЗЕД ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

1.1. Оцінка виробничо-господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» функціонує на ринку України із 1993 року. Основним напрямком діяльності підприємства є оптова торгівля зерном. Загальна характеристика підприємства відображена на рис. 1.1.

Назва:	• «ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПРОСВІТНЬО - ВИРОБНИЧО - КОМЕРЦІЙНА ФІРМА »СЯЙВО»
ЄДРПОУ:	• 14242528
Скорочена назва:	• ТОВ ПВКФ "СЯЙВО"
Організаційно-правова форма:	• ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
Дані про початок діяльності:	• 21.12.1993
Основний напрямок діяльності:	• 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
Додаткові(ий) напрямки(ок) діяльності:	<ul style="list-style-type: none"> • 46.22 Оптова торгівля квітами та рослинами • 10.41 Виробництво олії та тваринних жирів • 46.11 Діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарської сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами • 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами
Поточний стан:	• діє
Офіційна адреса:	• Україна, 16608, Чернігівська обл., місто Ніжин, ВУЛИЦЯ МОСКОВСЬКА, будинок 7 А

Рисунок 1.2. Загальна характеристика ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Джерело: складено автором за даними ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Динаміка статей балансу ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» відображена в табл.

1.1.

Таблиця 1.1

**Динаміка статей балансу ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»
в 2018-2020 рр., тис. грн.**

Показник	Станом на 31.12			Темп приросту, %		
	2018 (тис.грн)	2019 (тис.грн)	2020 (тис.грн)	2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018
АКТИВИ						
Основні засоби	20856,1	21455,8	18388,7	2,88	-14,29	-11,83
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	20931,7	21535,6	18436,3	2,89	-14,39	-11,92
Запаси	18763,4	19462,9	40822,5	3,73	109,75	117,56
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3084,2	6188,2	5695,4	100,64	-7,96	84,66
Інша поточна дебіторська заборгованість	11650,4	12710,5	6197,7	9,10	-51,24	-46,80
ОБОРОТНІ АКТИВИ	37450,3	39965,4	55140,9	6,72	37,97	47,24
АКТИВИ	58382	61501	73577,2	5,34	19,64	26,03
ПАСИВИ						
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	28703,8	30988,2	35290,2	7,96	13,88	22,95
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	32334,9	31432,5	35734,5	-2,79	13,69	10,51
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	19072,3	21734,9	28034,7	13,96	28,98	46,99
Інші поточні зобов'язання	5347,1	7520,8	9342,7	40,65	24,22	74,72
КОРОТКОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	6974,8	8333,6	9808	19,48	17,69	40,62
БАЛАНС	58382	61501	73577,2	5,34	19,64	26,03

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Протягом досліджуваного періоду баланс ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» мав динаміку до зростання із рівня 58382 тис. грн. в 2018 році до рівня 73577 тис. грн. в 2020 році, тобто на 26%. Власний та оборотний капітал протягом досліджуваного періоду зріс на 10,5% та на 47,2% відповідно.

Наступним кроком проаналізуємо фінансові результати підприємства. Динаміка чистого доходу від реалізації продукції ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображено на рис. 1.2.

Рисунок 1.2. Динаміка чистого доходу від реалізації продукції ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Чистий дохід від реалізації продукції мав динаміку до зростання із рівня 89624 тис. грн. в 2018 році до 128120 тис. грн. в 2020 році, тобто на 4,5% та 36,7% відповідно.

Динаміка інших операційних доходів ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.3.

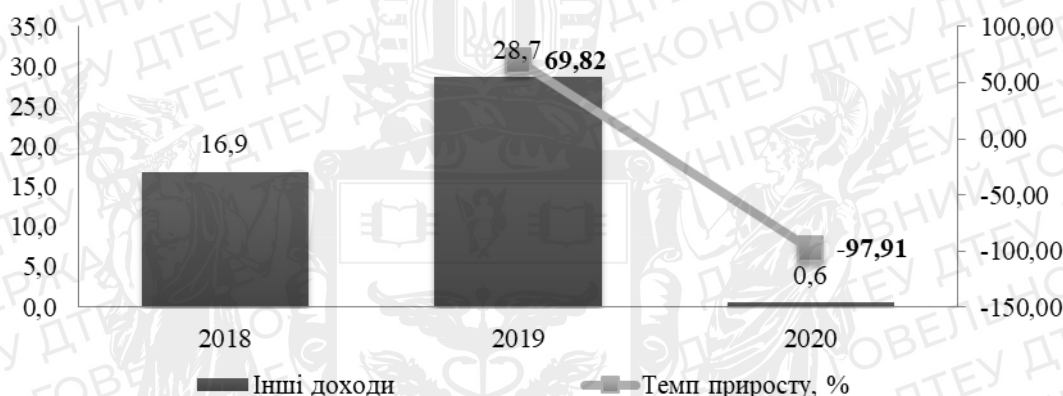

Рисунок 1.3. Динаміка інших операційних доходів ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Інші операційні доходи підприємства в 2019 році скоротилися на 13,4%, проте в 2020 році зросли на 43,4%, тобто із рівня 120783 тис. грн. в 2019 році до рівня 150385 тис. грн. в 2020 році.

Динаміка інших доходів ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.4.

Рисунок 1.4. Динаміка інших доходів ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Інші доходи підприємства за досліджуваний період скоротилися із рівня 16,9 тис. грн. до рівня 0,6 тис. грн. в 2020 році.

Динаміка сумарних доходів ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.5.

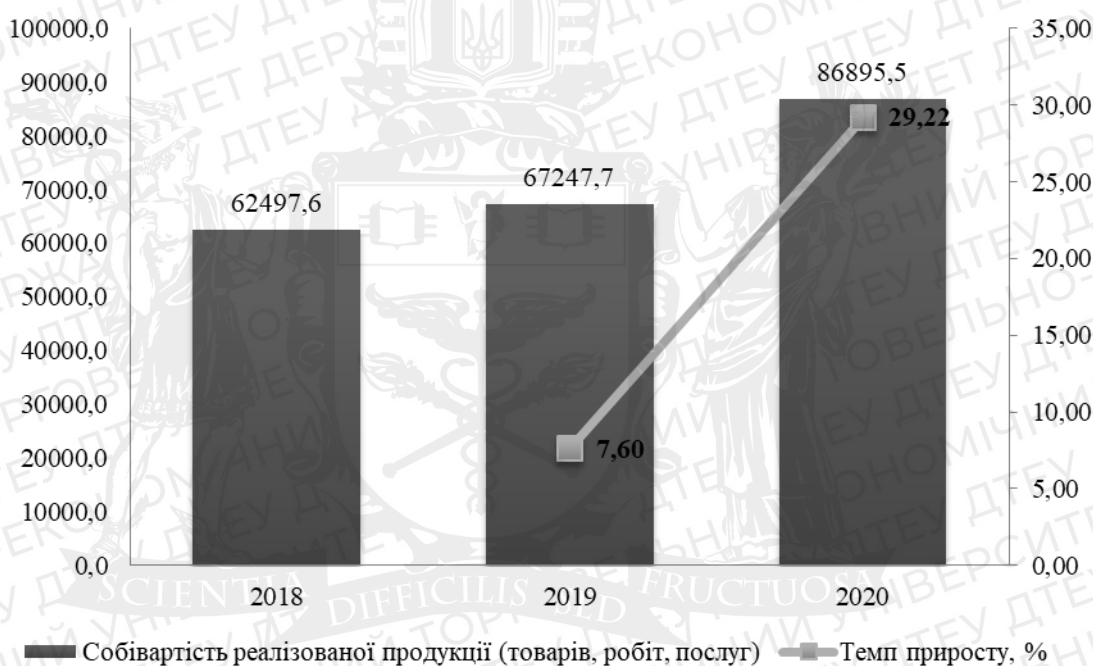

Рисунок 1.5. Динаміка сумарних доходів ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

Обсяг сумарних доходів підприємства протягом 2019 року скоротилися на 5,6% до рівня 198626 тис. грн. Проте за 2020 рік сумарні доходи збільшилися на 40,2% до рівня 278506 тис. грн.

Динаміка собівартості реалізованої продукції ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.6.

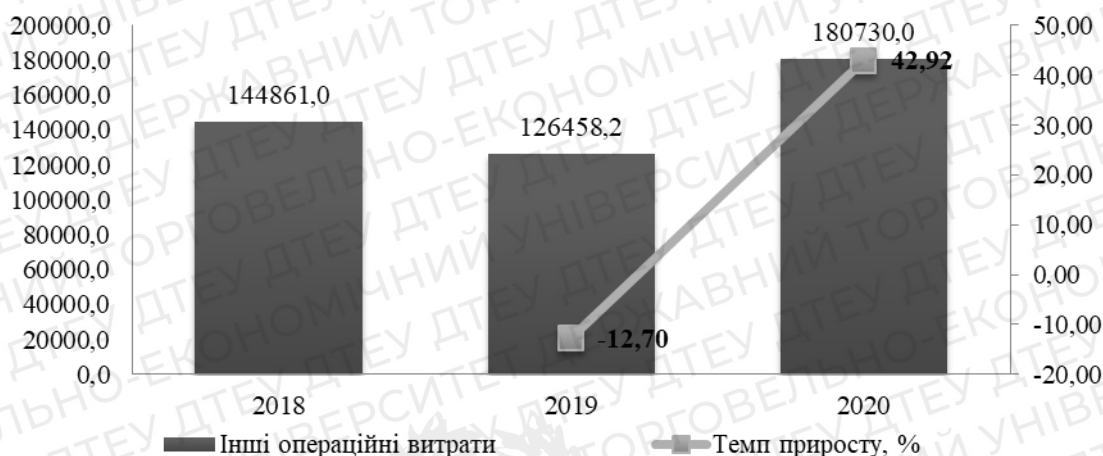

Рисунок 1.6. Динаміка собівартості реалізованої продукції ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

Собівартість реалізованої продукції мала чітку динаміку до зростання. Так, в 2019 році її приріст становив 7,6% до рівня 67248 тис. грн., а за 2020 рік при зростанні на 29,2% собівартість реалізованої продукції становила 86895 тис. грн.

Динаміка інших операційних витрат ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.7.

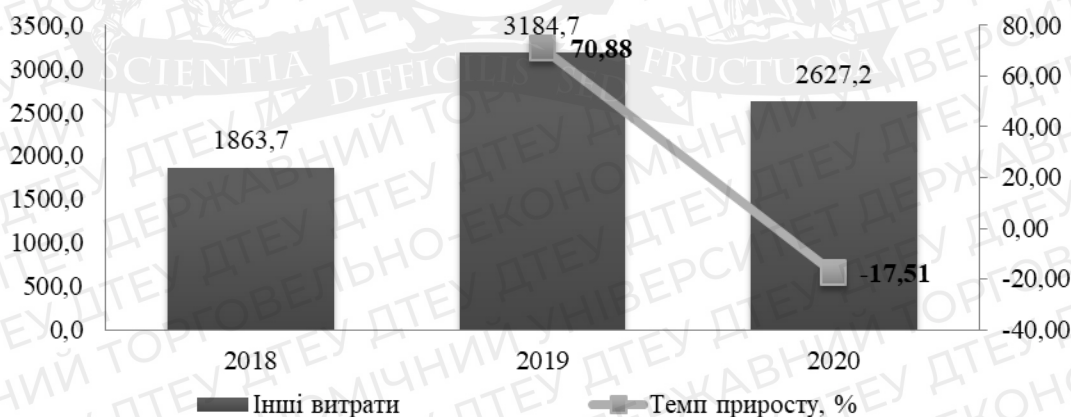

Рисунок 1.7. Динаміка інших операційних витрат ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Інші операційні витрати ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. зросли із рівня 144861 тис. грн. в 2018 році до рівня 180730 тис. грн. в 2020 році.

Динаміка інших витрат ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.8.

Рисунок 1.8. Динаміка інших витрат ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Інші витрати підприємства протягом 2018-2019 рр. зросли на 70,8% до рівня 3184 тис. грн в 2019 році, а в 2020 році було скорочення інших витрат на 17,5% до рівня 2627 тис. грн.

Динаміка сумарних витрат ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.9.

Рисунок 1.9. Динаміка сумарних витрат ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

В цілому негативною тенденцією в динаміці було зростання сумарних витрат із рівня 209222 тис. грн. в 2018 році до рівня 270252 тис. грн. в 2020 році.

Динаміка фінансового результату до оподаткування ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.10.

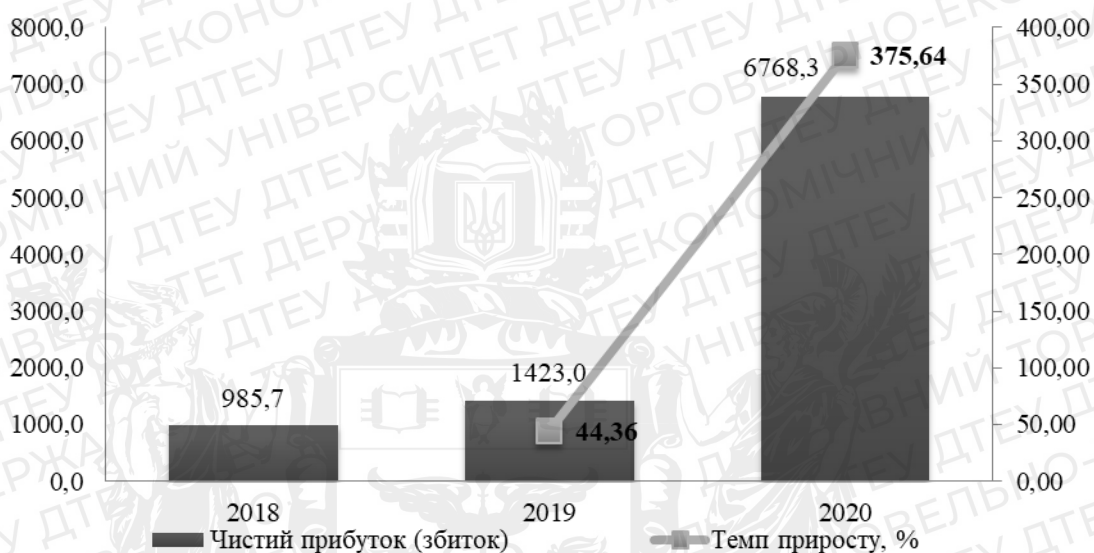
Рисунок 1.10. Динаміка фінансового результату до оподаткування ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

Доцільно також зазначити, що протягом досліджуваного періоду фінансовий результат до оподаткування мав чітку тенденцію до зростання із рівня 1202,1 тис. грн. в 2018 році до рівня 8254,1 тис. грн. в 2020 році.

Динаміка чистого прибутку ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.11.

Рисунок 1.11. Динаміка чистого прибутку ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

Чистий прибуток підприємства протягом досліджуваного періоду мав аналогічну динаміку до зростання на 44,36% в 2019 році та на 375,64% в 2020 році і становив відповідно 985,7 тис. грн. та 6768,3 тис. грн.

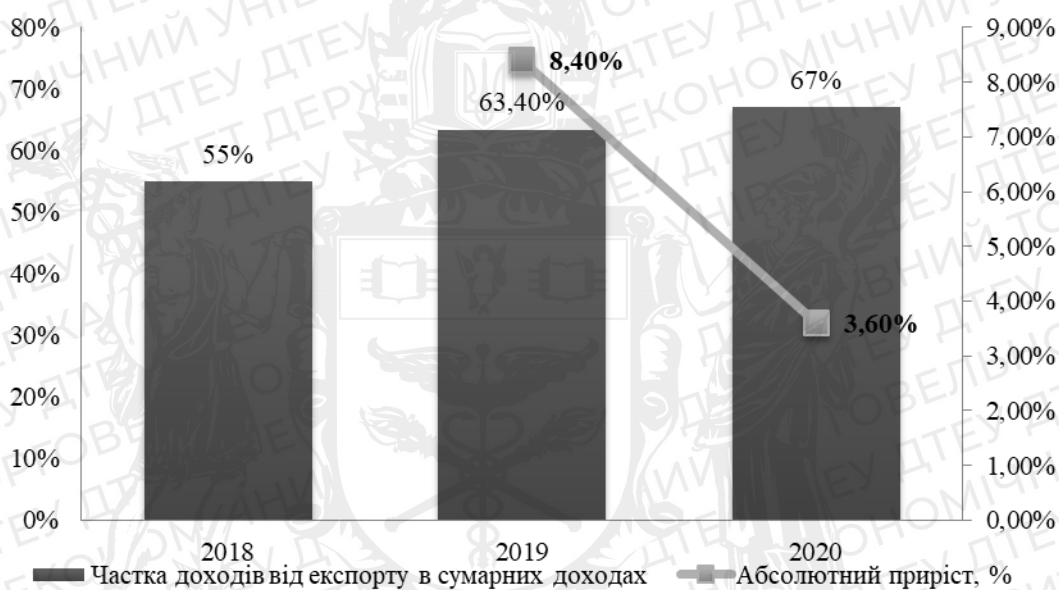
Отже, ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» існує на ринку України із 1993 року. Основним напрямком діяльності підприємства є оптова торгівля зерном. Протягом досліджуваного періоду баланс ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» мав динаміку до зростання із рівня 58382 тис. грн. в 2018 році до рівня 73577 тис. грн. в 2020 році, тобто на 26%. Власний та оборотний капітал протягом досліджуваного періоду зріс на 10,5% та на 47,2% відповідно. Чистий дохід від реалізації продукції мав динаміку до зростання із рівня 89624 тис. грн. в 2018 році до 128120 тис. грн. в 2020 році, тобто на 4,5% та 36,7% відповідно.

Обсяг сумарних доходів підприємства протягом 2019 року скоротилися на 5,6% до рівня 198626 тис. грн. Проте за 2020 рік сумарні доходи збільшилися на 40,2% до рівня 278506 тис. грн. В цілому негативною тенденцією в динаміці було зростання сумарних витрат із рівня 209222 тис. грн в 2018 році до рівня 270252 тис. грн в 2020 році. Чистий прибуток підприємства протягом досліджуваного періоду мав аналогічну динаміку до зростання на 44,36% в 2019 році та на 375,64% в 2020 році і становив відповідно 985,7 тис. грн та 6768,3 тис. грн.

1.2. Аналіз експортної діяльності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

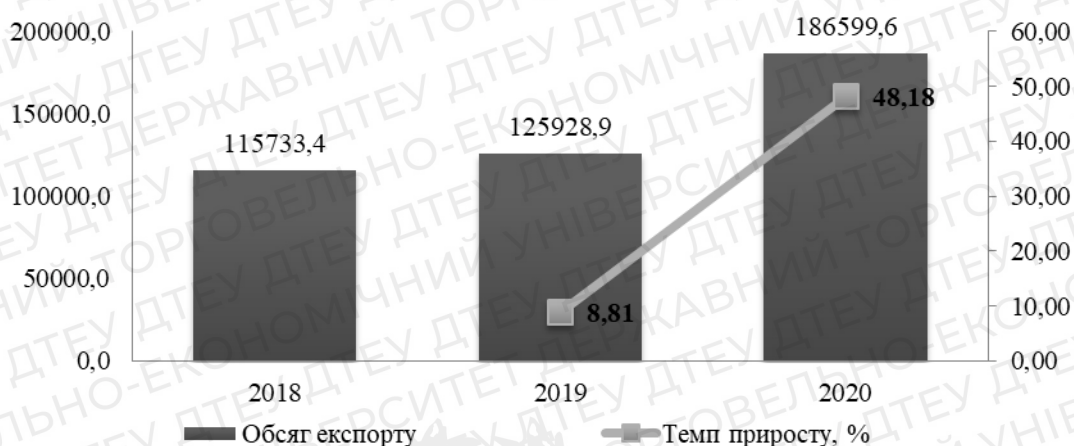
За період 2018-2020 рр. підприємство збільшило обсяги реалізації продукції на зовнішній ринок. Так, якщо в 2018 році підприємство отримало 55% доходів від реалізації продукції на експорт, то в 2020 році дана частка становила 67% (рис. 2.12).

Рисунок 1.12. Динаміка частки доходів від експорту в сумарних доходах ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., %

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

Динаміка обсягу експорту в сумарних доходах ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.13.

Рисунок 1.13. Динаміка обсягу експорту в сумарних доходах ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

Також доцільно зазначити, що обсяг експорту продукції підприємства збільшився із рівня 115733 тис. грн в 2018 році, до рівня 125928 тис. грн в 2019 році, тобто на 8,81%. В 2020 році обсяг експорту зріс на 48,18% до рівня 186599 тис. грн.

Динаміка структури експорту в розрізі товарів ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Динаміка структури експорту в розрізі товарів ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., %

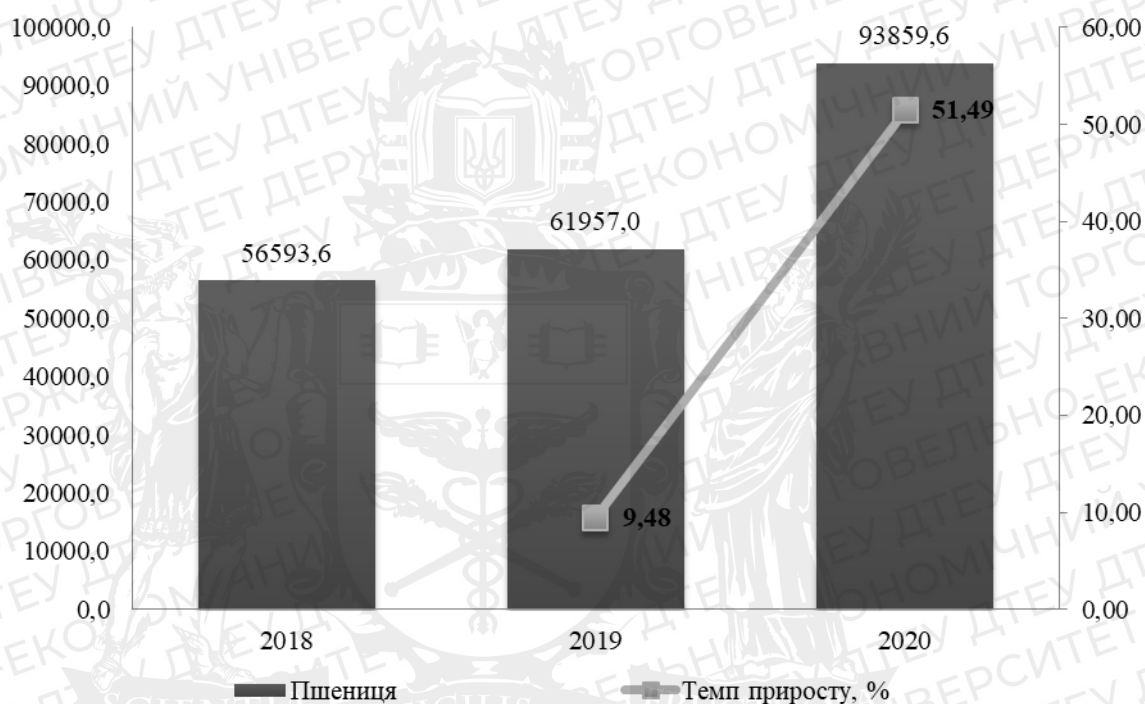
Країна	Роки,%			Абсолютний приріст, %		
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019	2020-2018
Пшениця	48,9	49,2	50,3	0,3	1,1	1,4
Кукурудза	37,5	38,5	38	1	-0,5	0,5
Ячмінь	13,6	12,3	11,7	-1,3	-0,6	-1,9
Всього	100	100	100	0	0	0

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

За досліджуваний період найбільша питома вага в експортованих товарах була в пшениці, яка складала 48,9% в 2018 році та зросла до рівня

50,3% в 2020 році. Також в динаміці спостерігається скорочення частки експорту ячменю із рівня 13,6% в 2018 році до рівня 11,7% в 2020 році. Частка кукурудзи в динаміці становила від 37,5% в 2018 році до 38% в 2020 році.

Динаміка обсягу експорту пшениці ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.14.

Рисунок 1.14. Динаміка обсягу експорту пшениці ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Протягом 2018-2020 рр. обсяг експорту пшениці мав динаміку до зростання. Так, в 2019 році обсяг експорту пшениці зріс на 9,48% до рівня 61957 тис. грн, а в 2020 році на 51,5% до рівня 93859 тис. грн.

Динаміка обсягу експорту кукурудзи ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.15.

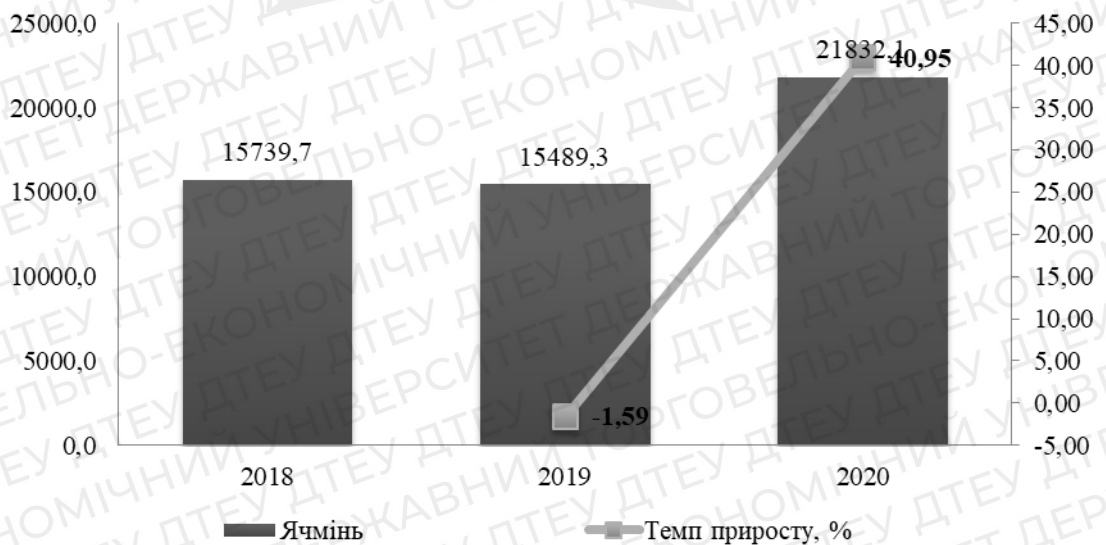

Рисунок 1.15. Динаміка обсягу експорту кукурудзи ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

За період 2018-2020 рр. обсяг експорту кукурудзи мав динаміку до зростання. В 2019 році на 11,7% до рівня 48482 тис. грн. За 2020 рік обсяг експорту кукурудзи збільшився на 46,25% до рівня 70907 тис. грн.

Динаміка обсягу експорту ячменю ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр. відображена на рис. 1.16.

Рисунок 1.16. Динаміка обсягу експорту ячменю ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»

За період 2018/19 років обсяг експорту ячменю ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» мав тенденцію до зниження із 15739,7 тис. грн до 15489,3 тис. грн. А за період 2019/20 років обсяг експорту навпаки зріс, із рівня 15489,3 тис. грн до рівня 21832,1 тис. грн, або на 40,95%.

Таблиця 1.3

**Динаміка структури експорту за країнами світу ТОВ ПВКФ
«СЯЙВО» в 2018-2020 рр., %**

Країна	Роки, %			Абсолютний приріст, %		
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019	2020-2018
Іран	19,3	19,6	19,7	0,3	0,1	0,4
Пакистан	32,4	31,9	31,6	-0,5	-0,3	-0,8
Іспанія	18,9	19	19,5	0,1	0,5	0,6
Нідерланди	18,7	19,1	18,9	0,4	-0,2	0,2
Інші країни	10,7	10,4	10,3	-0,3	-0,1	-0,4

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Протягом досліджуваного періоду найбільшу питому вагу в структурі країн експорту підприємства мав Пакистан. Його частка становила 32,4% в 2018 році, 31,9% в 2019 році та 31,6% в 2020 році.

Таблиця 1.4

**Динаміка обсягів експорту за країнами світу ТОВ ПВКФ
«СЯЙВО» в 2018-2020 рр., тис. грн.**

Країна	Роки, тис. грн.			Темп приросту, %		
	2018	2019	2020	2019/2018	2020/2019	2020/2018
Іран	12336,6	14682,1	18280,9	19,01	24,5	48,1
Пакистан	37497,6	40171,3	58965,5	7,13	46,7	57,2
Іспанія	13873,6	13926,5	16386,9	0,38	17,6	18,1
Нідерланди	13533,2	11847,5	15267,3	-12,4%	28,8	12,81
Інші країни	12383,5	13096,6	19219,8	5,75	46,7	55,2

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Аналізуючи динаміку обсягів експорту ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» можна сказати, що протягом 2018-2020 років підприємство нарощувало обсяг експорту до перелічених країн. Негативним був темп приросту по обсягу

експорту до Нідерландів у 2019/18 роках він зменшився із 13533,2 тис. грн до 11847,5 тис. грн. Найбільший темп приросту обсягу експорту був до Пакистану у 2019/2020 роках, він збільшився із 40171, 3 тис. грн у 2019 році до 58965,5 тис. грн у 2020 році.

Отже, загальний обсяг експорту продукції підприємства збільшився із рівня 89624,5 тис. грн. в 2018 році, до рівня 128120,4 тис. грн у 2020 році.

За досліджуваний період найбільша питома вага в експортованих товарах була в пшениці, яка складала 48,9% в 2018 році та зросла до рівня 50,3% в 2020 році. Також в динаміці спостерігається скорочення частки експорту ячменю із рівня 13,6% в 2018 році до рівня 11,7% в 2020 році. Частка кукурудзи в динаміці становила від 37,5% в 2018 році до 38% в 2020 році.

Протягом 2018-2020 рр. обсяг експорту пшениці мав динаміку до зростання. Так, у 2019 році він зріс на 9,48% до рівня 61957 тис. грн, а у 2020 році зріс на 51,5% до рівня 93859 тис. грн. За період 2018-2020 рр. обсяг експорту кукурудзи мав динаміку до зростання: на 11,7% до рівня 48482 тис. грн в 2019 році та на 46,25% до рівня 70907 тис. грн. в 2020 році.

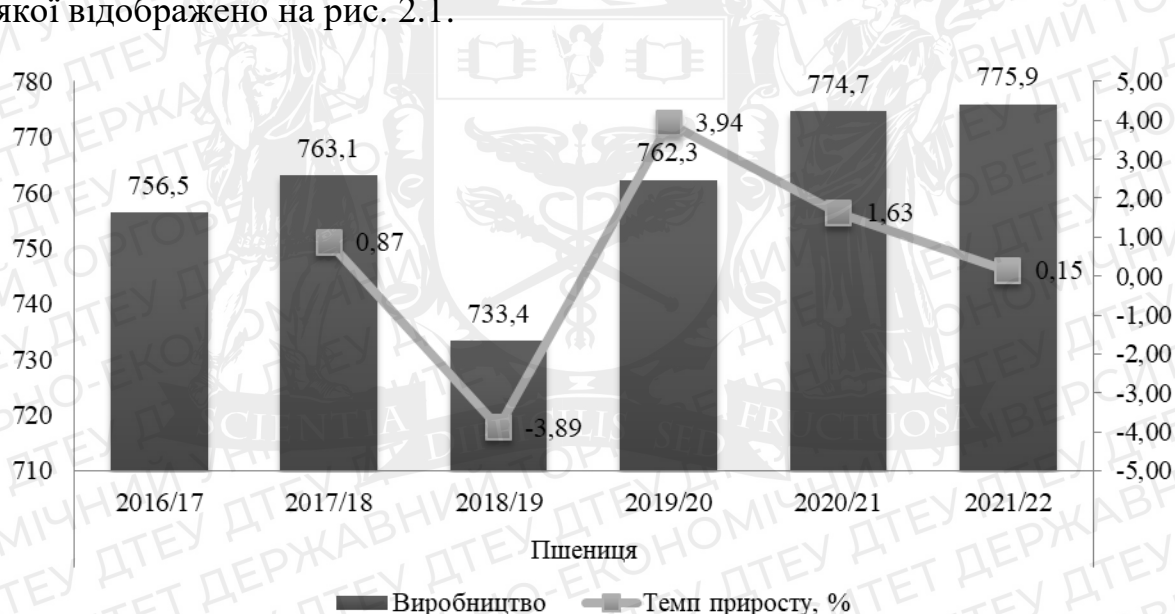

РОЗДІЛ 2

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПОТЕНЦІЙНОГО РИНКУ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

2.1. Визначення основних тенденції розвитку світового ринку зернових

Проаналізуємо розвиток світового зернового ринку на основі вивчення динаміки виробництва, експорту, споживання та запасів пшениці та кукурудзи. Почнемо аналіз з дослідження виробництва пшениці, динаміка якої відображено на рис. 2.1.

**Рисунок 2.1. Динаміка світового виробництва пшениці
в 2016/17-2021/22 МР**

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Світове виробництво пшениці в 2016/17-2017/18 МР мало тенденцію до зростання, яке в 2018/19 МР скоротилося на 3,9% до 733,4 млрд тонн. У 2020/21-2021/22 МР виробництво пшениці зросло на 1,63% і 0,15% до 774,7 млрд тонн і 775,9 млрд тонн відповідно.

Динаміка світового споживання пшениці в 2016/17-2021/22 МР відображена на рис. 2.2.

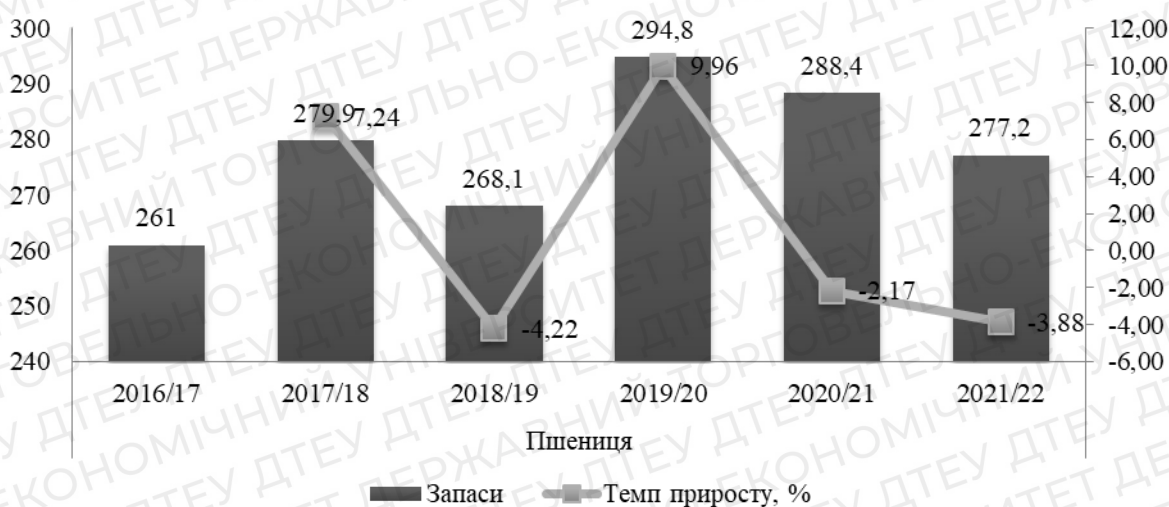

Рисунок 2.2. Динаміка світового споживання пшениці в 2016/17-2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Протягом досліджуваного періоду світове споживання пшениці динамічно зросло з 735,4 млрд тонн до 785,5 млрд тонн. У 2020/21 році спостерігалось найбільше зростання на 4,38%.

Динаміка світових запасів пшениці в 2016/17-2021/22 МР відображена на рис. 2.3.

Рисунок 2.3. Динаміка світових запасів пшениці в 2016/17-2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

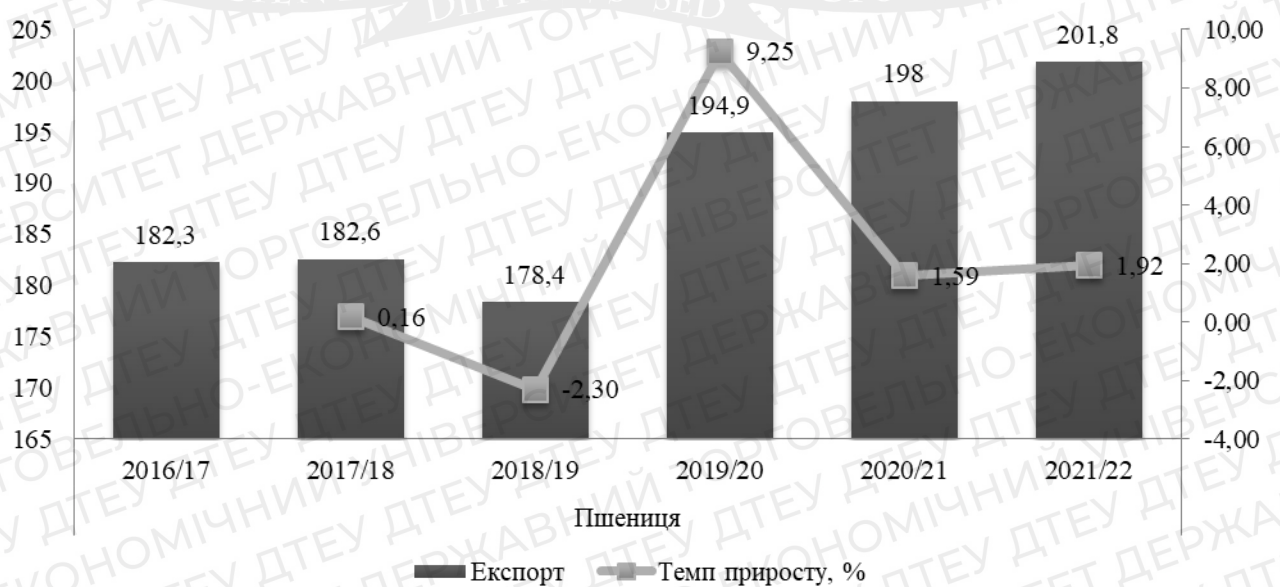
Динаміка світового імпорту пшениці в 2016/17-2021/22 МР
 відображена на рис. 2.4.

**Рисунок 2.4. Динаміка світового імпорту пшениці
 в 2016/17-2021/22 МР**

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Динаміка світового експорту пшениці в 2016/17-2021/22 МР
 відображена на рис. 2.5.

**Рисунок 2.5. Динаміка світового експорту пшениці
 в 2016/17-2021/22 МР**

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Протягом 2016/17 – 2021/22 МР світовий експорт та імпорт пшениці мав динаміку до зростання. Так, світовий експорт збільшився із рівня в 182,3 млрд. тонн до рівня в 201,8 млрд. тонн, а імпорт – із 178,9 млрд. тонн до рівня в 198,1 млрд. тонн.

Наступним кроком проаналізуємо динаміку світового споживання, експорту та імпорту кукурудзи.

Динаміка світового виробництва кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР відображена на рис. 2.6.

Рисунок 2.6. Динаміка світового виробництва кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Протягом досліджуваного періоду зросли як світове споживання, так і виробництво кукурудзи. Так, світове виробництво кукурудзи збільшилося із рівня 1122,4 млрд. тон в 2016/17 МР до рівня 1198,2 млрд. тон в 2021/22 МР.

Динаміка світового споживання кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР відображена на рис. 2.7

Рисунок 2.7 Динаміка світового споживання кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Споживання кукурудзи протягом досліджуваного періоду зросло з 1 059,1 млрд тонн у 2016/17 МР до 1 168,4 млрд тонн у 2021/22 МР. Найбільший приріст світового споживання кукурудзи був в 2018/19 МР, на 3,37%.

Динаміка світових запасів кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР відображена на рис. 2.8.

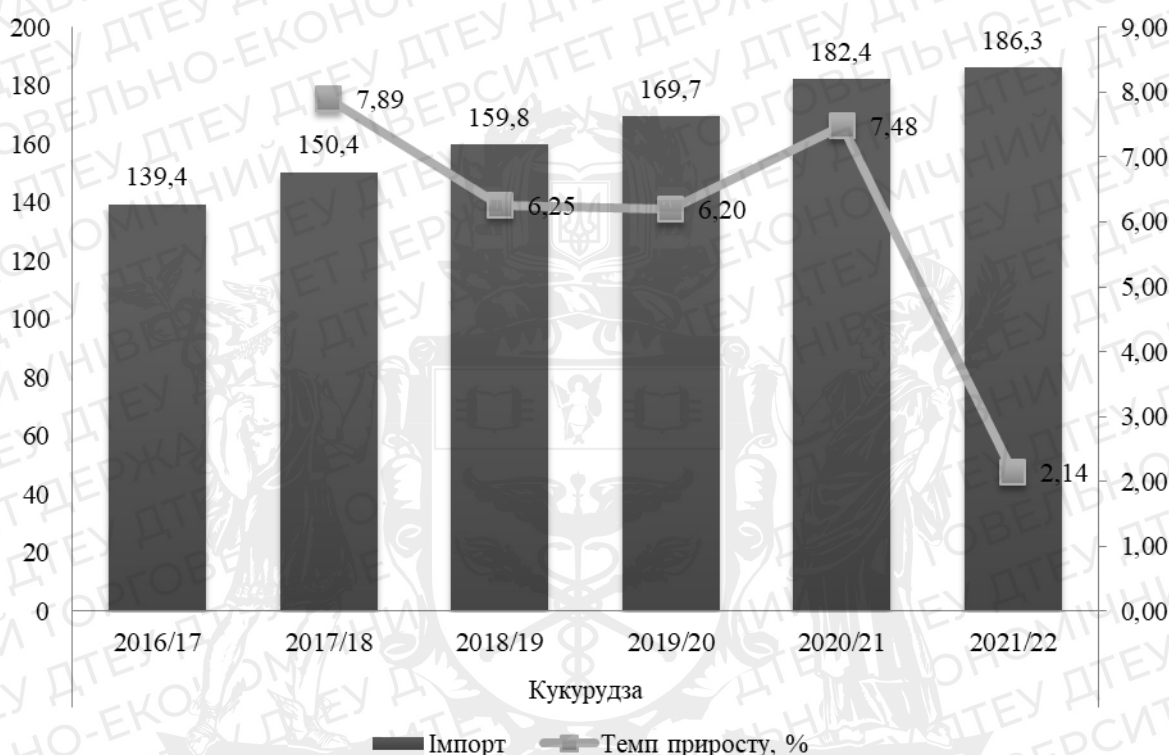

Рисунок 2.8. Динаміка світових запасів кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Однак, незважаючи на збільшення виробництва кукурудзи протягом досліджуваного періоду, спостерігалася чітка тенденція до зниження запасів кукурудзи – з 350,2 млрд. тонн до 301,7 млрд тонн в 2021/22 МР.

Динаміка світового імпорту кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР відображена на рис. 2.9.

Рисунок 2.9. Динаміка світового імпорту кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

За період 2016/17-2021/22 МР імпорт кукурудзи динамічно зріс із 139,4 млрд тонн до 186,3 млрд тонн із середньорічним зростанням на 7%.

Динаміка світового експорту кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР відображена на рис. 2.10.

Експорт кукурудзи також має тенденцію до зростання, зростаючи в середньому на 5,4%, збільшившись із 141,7 млрд тонн у 2016/17 МР до 190,9 млрд тонн у 2021/22 МР.

Рисунок 2.10. Динаміка світового експорту кукурудзи в 2016/17-2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Найбільшими експортерами зерна в останні роки були Україна, Аргентина, Австралія, Канада, Бразилія, Європейський Союз, Казахстан, ПАР, США.

Найбільшим експортером фуражного зерна були США (54,9 млн тонн), за ними йдуть Аргентина (39,36 млн тонн), Бразилія (39,05 млн тонн) та Україна (34,06 млн тонн).

Варто зазначити, що кінцеві запаси сильно відрізняються між країнами-експортерами. За останні роки в США зберігається близько 28 млн тонн пшениці, у Європейському Союзі – 11 млн тонн, у Канаді та Австралії – близько 5 млн тонн, а в Україні – 1,5 млн тонн.. Значно вправ експорт з усіх інших країн: України – 2,3 млн тонн, Аргентини – 6 млн тонн, Бразилії – 7,3 млн тонн.

Найбільші експортери пшениці в світу в 2017/18-2021/22 МР відображено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Найбільші експортери пшениці в світу в 2017/18-2021/22 МР

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	Темп приросту, 2017/18-2020/21
Аргентина	27,21	36,13	42,95	40,51	48,87
Австралія	7,16	4,05	3,63	9,47	32,34
Бразилія	25,12	38,81	34,14	27,50	9,49
Канада	5,75	5,81	5,28	6,98	21,33
Європейський Союз	8,89	10,41	13,49	11,46	29,03
Індія	1,20	0,54	1,16	3,81	217,08
Парагвай	1,49	2,57	2,09	2,61	75,76
Південна Африка	2,37	1,19	2,47	3,01	27,11
Україна	21,44	34,87	34,09	28,65	33,62
Інші країни	11,39	13,33	13,42	12,37	8,65
США	68,63	51,84	52,59	75,74	10,36

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Основними споживачами українського експорту пшениці за останні роки (2017-2020 рр.) у загальній структурі є такі країни:

- Індонезія (14,1% в середньому);
- Єгипет (у середньому 13,8%);
- Бангладеш (9,4% в середньому);
- Лівія (у середньому 3%);
- Марокко (у середньому 5,5%);
- Туніс (у середньому 5,4%);
- Філіппіни (у середньому 7%);
- Таїланд (у середньому 4,7%).

Більшість інших країн у загальній структурі мають менше 1%.

Основними споживачами українського експорту пшениці є країни, що розвиваються, і лише близько 7% експортується до Європи.

Проаналізуємо найбільших експортерів фуражного зерна у світі за період 2017/18-2-21/22 МР, дані відображено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Найбільші експортери фуражного зерна у світі в 2017/18-2021/22 МР

Експорт	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2021/22	Темп приросту, 2017/18-2020/21
Аргентина	14,00	12,68	13,61	9,60	13,00	13,00	
Австралія	15,51	9,84	10,12	19,72	24,00	24,50	142,14
Бразилія	245,00	594,00	408,00	911,00	1,30	1,30	-99,68
Канада	22,02	24,45	23,48	27,70	17,00	15,50	-33,98
Європейський Союз	24,90	24,69	39,77	29,73	35,00	35,50	-10,73
Індія	517,00	494,00	595,00	3,60	3,50	4,50	-99,24
Казахстан	8,52	8,78	6,89	8,13	7,20	7,20	4,53
Туреччина	6,73	6,68	6,63	6,57	6,00	6,00	-9,54
Україна	17,78	16,02	21,02	16,85	23,50	23,50	11,82
Інші	12,08	11,83	11,49	10,01	10,92	11,31	-1,56
Проміжний підсумок	163,73	151,91	168,49	171,32	176,42	177,31	5,24
Сполучені Штати	23,23	26,20	26,39	26,70	24,50	24,50	-7,16

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Таким чином, можна зробити висновок, що Україна є одним із провідних світових експортерів зернових культур. Основними сільськогосподарськими експортними товарами є кукурудза та пшениця. У 2021 році Україна є другим за величиною постачальником продуктів харчування в ЄС і найбільшим постачальником продуктів харчування в країні з низьким і середнім рівнем доходу в Азії та Африці.

Чим довше триватиме війна, тим менш надійним буде постачання продовольства, як в Україну, так і в цілому в регіон та світ.

Україну іноді називають «житницею Європи». У вартісному вираженні експорт українського зерна до ЄС у 2019 році зріс на 23,9%, у 2020 році впав на 36,8% і у 2021 році знову збільшився на 34,1%.

У 2021 році Україна є другим за величиною постачальником зерна в ЄС (включаючи товарні групи «кукурудза», «пшениця» та «інші зернові, що включають жито, ячмінь та овес»), на яку припадає 14% усіх зернових, за даними GTAS Forecasting.EU в натуральних показниках [38].

Україна також є основним постачальником продуктів харчування в країні з низьким і середнім рівнем доходу. Згідно з прогнозом S&P Global Market Intelligence GTAS, у 2021 році 55,1% української пшениці експортувалося до Азії та 40,7% до інших країн.

До війни ціни на пшеницю та кукурудзу зросли, але через конфлікт можна очікувати подальшого зростання цін, що вплине на економіку найбідніших африканських країн.

Таким чином, українське зерно на світовому ринку користується високим попитом від чого частка України в світі за товарними групами «пшениця» та «кукурудза» зростає. Світове виробництво пшениці в 2016/17-2017/18 МР мало тенденцію до зростання, яке в 2018/19 МР скоротилося на 3,9% до 733,4 млрд тонн. У 2020/21-2021/22 МР виробництво пшениці зросло на 1,63% і 0,15% до 774,7 млрд тонн і 775,9 млрд тонн відповідно.

2.2. Оцінка перспектив експорту зернових ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» до країн ЄС

На сучасному етапі економічного розвитку України особливого значення набуває питання трансформації зовнішньої торгівлі, пов'язаної переважно з інтеграцією до Європейського Союзу. Водночас ситуація, пов'язана з військовим вторгненням призвела до повної зупинки всіх торговельних зв'язків. Також в умовах війни погіршилася логістика та практично унеможливилось здійснення морських перевезень зернових із України на зовнішні ринки збуту. Нинішня ситуація впливає на всю економіку України, в тому числі на логістичні та зовнішньоекономічні зв'язки у сфері торгівлі.

Системною проблемою ефективного використання експортного потенціалу є обмежений асортимент продовольчих товарів, невеликий обсяг експорту продовольчих товарів та обмежена географічна зона експорту цих товарів. Важливими системними проблемами є традиційно низькі експортні ціни порівняно з іншими країнами та нижчі споживчі характеристики експортованих зернових. Основними перешкодами на шляху підвищення ефективності експорту зерна є нерозвиненість ринкової інфраструктури, невідповідність сучасним вимогам технічних умов і можливостей зберігання зерна, невідповідність рівня розвитку транспортної інфраструктури потребам збільшення зернового обігу. Аграрна політика, діяльність агробізнесу мають бути спрямовані на подолання цих тенденцій шляхом розвитку агропродовольчих ринків, ефективного та стійкого сільськогосподарського виробництва та реалізації експортного потенціалу.

Найважливішими факторами, що підвищують експортний потенціал ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» до країн ЄС, є поступове збільшення попиту з боку основних імпортерів зерна.

Основними перспективними країнами для здійснення експорту зернових ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» на сьогодні є країни ЄС, серед яких доцільно виділити Швецію, Бельгію та Хорватію. З метою оцінки доцільності експорту ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» на дані ринки, дослідимо їх макроекономічне становище та на основі комплексного методу проведемо оцінку доцільності виходу підприємства на нього.

Щоб зробити комплексну оцінку зарубіжного ринку оберемо наступні показники для аналізу, що відображено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка показників для оцінки зовнішнього ринку в 2020 році

Показник	Швеція		Бельгія		Хорватія	
	2020	2020/ 2019, %	2020	2020/ 2019, %	2020	2020/ 2019, %
ВВП душу населення (дол, США)	51 431	-5,21	41 289	2,42	13276	4,67
Економічне зростання (ВВП, річна зміна у %)	1,2	-4	1,4	0,0	2,9	1,41
Імпорт зернових (річна зміна у %)	1,5	-0,23	1,8	1,1	1,2	0,75
Рівень безробіття	6,8	7,94	5,4	-10	7,9	-17,7
Рівень інфляції (ІСЦ, річна зміна у %, кінець періоду)	1,8	-10	1,3	-59,0	1,4	-50,0
Процентна ставка політики (%)	0	0	0	0	3	0
Обмінний курс (стосовно євро)	10,58	3,12	1,12	-0,7	7,44	0,4
Торговий баланс (млрд доларів США)	18,5	66,7	16,7	43,9	-10,3	7,29
Населення (млн)	10,3	0,98	11,5	0,88	4,1	0,0
Баланс поточного рахунку (млрд доларів США)	22,3	59,29	-5,8	38,2	1,6	5,83

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Нормалізуємо отримані дані для визначення найбільш перспективного ринку для ТОВ «СЯЙВО», дані щодо яких відображено в табл. 2.4.

Для нормалізації значень наведемо приклад розрахунку для обсягу імпорту зернових у всіх країнах. Зважаючи на те, що цей фактор впливатиме на можливу перспективу виходу ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» на ринки цих країн,

його нормалізація матиме наступне значення (розрахунок для Бельгії, адже вона має найвищий темп приросту імпорту зернових у 2020/19 роках):

(2.1)

$$N \text{ імпорту зернових} = 1,1/1,1 = 1$$

Розрахуємо нормалізацію для Швеції:

(2.2)

$$N \text{ імпорту зернових} = -0,23/1,1 = -0,29$$

Розрахуємо нормалізацію для Хорватії:

(2.3)

$$N \text{ імпорту зернових} = 0,75/1,1 = -0,68$$

Таблиця 2.4

**Динаміка нормалізованих показників оцінки зовнішнього ринку
для експорту ТОВ «СЯЙВО»**

Показник	Швеція	Бельгія	Хорваті
ВВП душу населення (дол, США)	1,00	0,80	0,26
Економічне зростання (ВВП, річна зміна у %)	0,41	0,48	1,00
Імпорт зернових (річна зміна у %)	-0,29	1,00	-0,68
Рівень безробіття	0,79	1,00	0,68
Рівень інфляції (ІСЦ, річна зміна у %, кінець періоду)	1,38	1,00	1,07
Процентна ставка політики (%)	0,00	0,00	0,00
Обмінний курс (стосовно євро)	0,11	1,00	0,15
Торговий баланс (млрд доларів США)	1,00	0,90	-0,56
Населення (млн)	0,90	1,00	0,36
Баланс поточного рахунку (млрд доларів США)	1,00	-0,26	0,07
Всього	6,3	6,92	2,35

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Отже, можемо зробити висновок, що серед обраних країн найбільш перспективним є експорт до Бельгії, адже за комплексною оцінкою вона отримала найбільшу кількість балів – 6,92 бали.

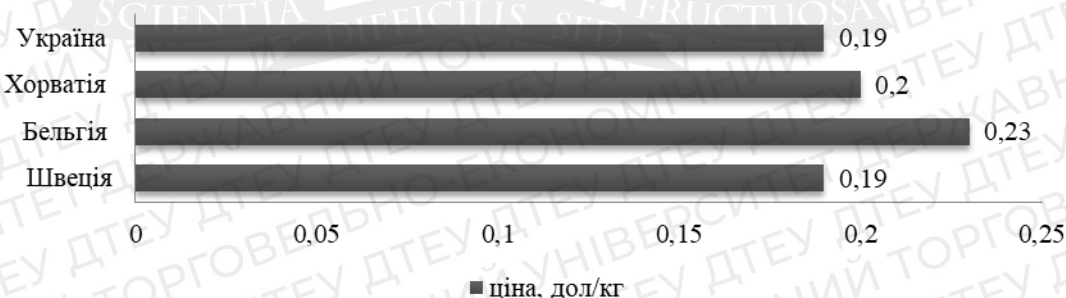
Також проаналізуємо обсяги імпорту пшениці в Бельгію за досліджуваній період (рис. 2.11).

Рисунок 2.11. Динаміка імпорту пшениці в Бельгію в 2017/18-2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Імпорт в Бельгії мав динаміку до зростання протягом останніх двох років із рівня 44,71 млн. дол. до рівня 67,08 млн. дол. Також відбувалося зростання питомої ваги Бельгії в світовому імпорті в 2020 році до рівня в 1,8%. Динаміка середніх цін на тверду пшеницю в досліджуваних країнах та Україні відображено на рис. 2.12.

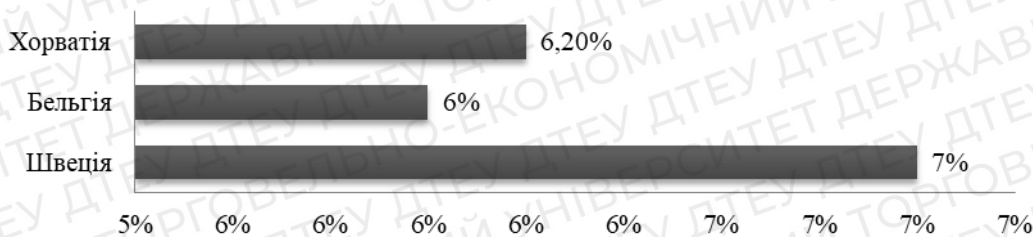

Рисунок 2.12. Середні ціни на тверду пшеницю в досліджуваних країнах 2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Серед досліджуваних країн найбільш високий рівень цін був зафіксований в Бельгії і становив 0,23 дол./кг.

Варто також відмітити і ставки митного забору при імпорті пшениці в досліджувані країни (рис. 2.13).

Рисунок 2.13. Рівень ввізного мита на тверду пшеницю в досліджуваних країнах 2021/22 МР

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Отже, можемо зробити висновок, що рівень ввізного мита в досліджуваних країнах був найнижчим в Бельгії і становив 6%.

РОЗДІЛ 3

РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ ЩОДО ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» ДО КРАЇН ЄС

3.1. Організаційне забезпечення здійснення експорту ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» до країн ЄС

Основною метою здійснення експорту ТОВ ПВКФ "СЯЙВО" до країн ЄС, а саме до Бельгії, є вихід на новий ринок збуту.

Розширення діяльності ТОВ ПВКФ "СЯЙВО" на нові ринки збуту дозволить охопити потенційно величезну кількість нових клієнтів і значно збільшити свій дохід.

Основними факторами доцільності використання стратегії виходу на новий ринок збуту для ТОВ ПВКФ "СЯЙВО" є:

1. підприємство отримає більше клієнтів і, як наслідок зростання доходів. Основна причина для розгляду нових ринків - це, звичайно ж, розвиток бізнесу та збільшення доходів за рахунок продажу більшої кількості товарів більшій кількості клієнтів;
2. внутрішній ринок насичений і в ньому немає можливостей для зростання. ТОВ ПВКФ "СЯЙВО" на сьогодні вже максимально використав можливості українського ринку з точки зору доходів, вихід на новий ринок може бути єдиним способом зростання;
3. в сучасних умовах вихід на зовнішній ринок зменшує ризик, диверсифікуючи діяльність.

Наступним кроком розглянемо особливості щодо здійснення експорту пшениці в Україні та імпорту в Бельгію.

Митне оформлення готової продукції забезпечує комісійний контроль за ідентифікацією, завантаженням та пломбуванням транспортних засобів, що перевозять цю продукцію. Підприємство при здійсненні експорту сплачує лише ПДВ, акцизного та митного збору за товарною групою «пшениця тверда» непередбачено.

Здійснення імпорту в Бельгію регулюється законодавством ЄС.

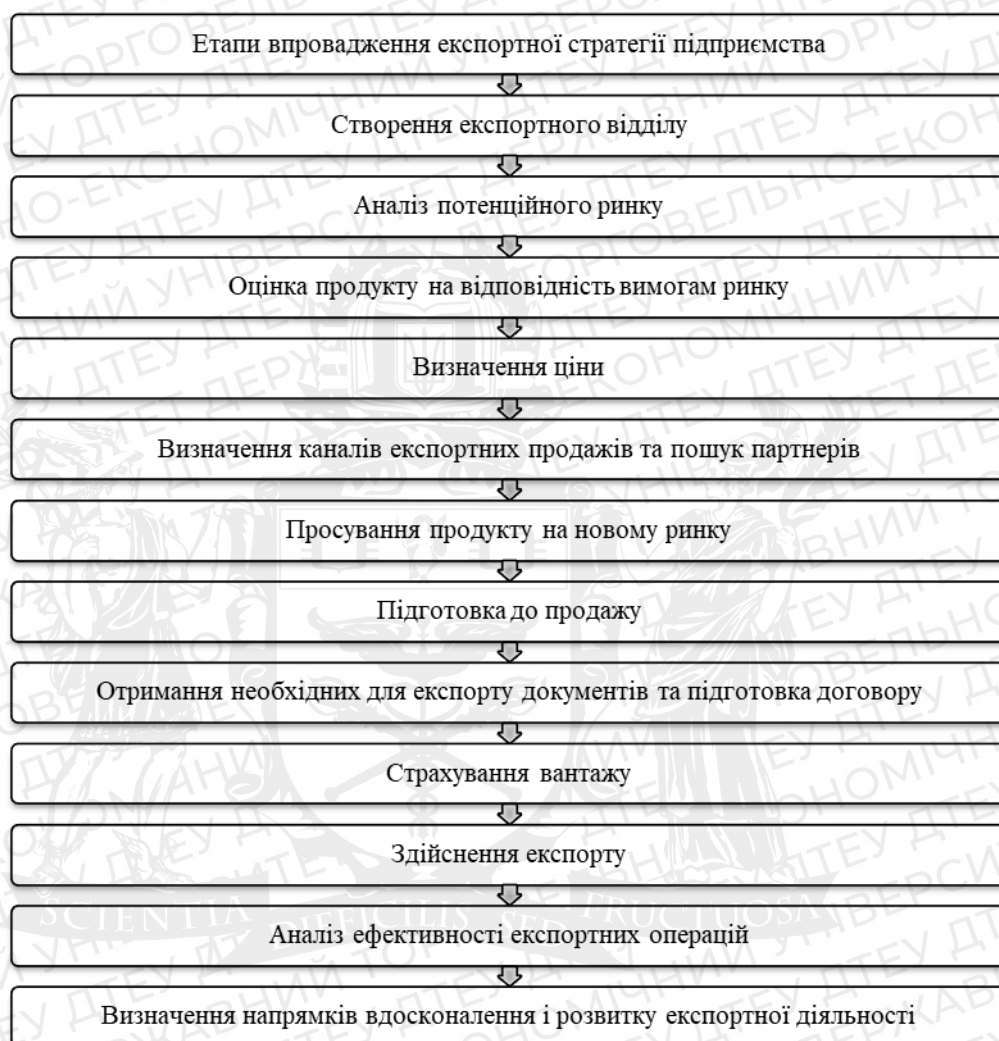
Європа розробила численні вимоги до продуктів, що походять з інших країн, за допомогою так званих захисних заходів (Загальний закон про харчові продукти: стаття 53 Регламенту Комісії (ЄС) № 178/2004).

Регламент Комісії (ЄС) № 669/2009, з іншого боку, передбачає посилення перевірок продуктів (та кормів) із високим ризиком. У відповідності до нього, пшениця тверда може ввозитись на територію ЄС лише через зазначені пункти в'їзду (DPE).

Кожна партія пшениці, що підпадає під дію законодавства, повинна бути повідомлена зацікавленою стороною FASFC у призначеному пункті в'їзду (DPE), куди прибуде партія. Це повідомлення має бути зроблене до часу прибуття вантажу на територію ЄС. Попереднє повідомлення має бути подане за допомогою Загального в'їзного документа (встановленого в Регламенті Комісії (ЄС) № 669/2009), CED, частина I якого, за винятком I.2, заповнюється повністю та правильно. На кожну партію має бути оформлена відповідна звітність через систему TRACES.

Кожна партія пшениці підлягає документальній перевірці на підставі представленого CED. Метою цієї перевірки є перевірка точності даних. Особливістю заходів безпеки є наявність документів, які за законом мають супроводжувати партію: санітарний сертифікат, результати аналізів, декларація про відповідність. Зазначені документи та подані ЦЗЕД підлягають перевірці. Під час перевірки встановлюється відповідність про надсилання відомостей у супровідних документах. До них відносяться, серед іншого, номер контейнера, номери пломб, країна походження, опис продукту, коди відвантаження, номери дозволів виробничих підприємств, тощо. Якщо приймається рішення про фізичну перевірку, обидві ці перевірки дозволяють взяти зразок пшениці та провести аналіз даного зразка. За його результатами здійснюватиметься висновок про всю партію.

Таким чином, на основі визначених аспектів виокремимо етапи впровадження експортної стратегії підприємства ТОВ ПБКФ "СЯЙВО" на рис. 3.1.

Рисунок 3.1. Етапи впровадження експортної стратегії підприємства

Джерело: сформовано автором

Вважаємо за доцільне визначити основні організаційно-економічні аспекти, що стимулюватимуть розвиток експортної діяльності.

1. Організаційна структура. Однією з головних проблем ведення міжнародної діяльності ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» є переважання застарілих механістичних організаційних структур на підприємстві. Тому важливо модернізувати організаційно-функціональну структуру підприємства,

враховуючи його особливості (розмір, обсяги виробництва та типологію продукції, досвід діяльності на міжнародному ринку, тощо).

2. Асортиментна політика. Оптимізація асортименту експортної продукції, враховуючи попит на іноземних ринках, складність продукції, умову максимізації прибутку та мінімізації ризику, визначення та порівняння собівартості виготовлення продукції на вітчизняному та зовнішньому ринках надасть можливість ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» отримувати, можливо не найбільший, але стабільний дохід від експортної діяльності, що забезпечить збереження їх позицій на ринку, незважаючи на кризову ситуацію в країні.

3. Конкурентна боротьба. Побудова рейтингу підприємств-експортерів на основі аналізу ефективності експортних операцій надасть можливість визначити ключових конкурентів та виявити конкурентні переваги ТОВ ПВКФ «СЯЙВО», на основі яких буде побудована стратегія конкурентної боротьби при здійсненні експортних операцій.

4. Управління ресурсами. Складна ситуація з фінансуванням ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» може бути вирішена за допомогою концепції раціонального управління ресурсами. В Україні ця концепція використовується лише частково, хоча дозволяє значно підвищити ефективність діяльності підприємств. ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» несе значні втрати не приділяючи достатньої уваги організаційно-економічним аспектам, які, в свою чергу, надають можливість залишатися стабільними в кризовий період.

Для адаптації ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» на мікрорівні вирішальне значення має конкурентоспроможність його і продукції, яку підприємство виробляє. Конкурентоспроможність підприємства-експортера ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» доцільно розглядати за такими параметрами: здатність підприємства однаково ефективно функціонувати на внутрішньому та зовнішньому ринках; конкурентоспроможність продукції, що виробляється підприємством з аналогічними іноземними продуктами; здатність підприємства отримати конкурентну перевагу завдяки високій якості своєї

продукції, здатність підприємства використовувати з високою ефективністю усі наявні ресурси і методи управлінської діяльності, що безпосередньо впливає на зростання якості продукції та її конкурентоспроможності.

Також, задля більшого охоплення іноземного ринку, доцільним буде розширення штату працівників, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю, наприклад створення на підприємстві експортного відділу, який буде здійснювати аналіз зовнішнього середовища підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках, проводитиме дослідження та аналіз ефективності експортних операцій, здійснюватиме контроль за експортною діяльністю підприємства.

Таблиця 3.1

Графік впровадження експортної стратегії підприємства

Етапи впровадження експортної стратегії підприємства	Місяці											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Створення експортного відділу												
Аналіз потенційного ринку												
Оцінка продукту на відповідність вимогам ринку												
Визначення цін на зовнішньому та внутрішньому ринках												
Визначення каналів експортних продажів та пошук партнерів												
Просування продукту на новому ринку												
Підготовка до продажу та здійснення експортної операції												
Отримання необхідних для експорту документів та підготовка договору												
Страховання вантажу												
Здійснення експорту												
Аналіз ефективності експортних операцій												
Визначення напрямків вдосконалення і розвитку експортної діяльності												

Джерело: сформовано автором

Вихід на новий ринок ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» також пов'язаний з ризиками, зокрема:

1. Ризики середовища країни, такі як можливість політичних заворушень, раптових змін чи фінансових проблем, які можуть вплинути на експорт підприємства. Даний ризик для країни є досить незначним. Підтвердження тому наведено в табл.3.2

Таблиця 3.2

Рейтинг ведення бізнесу Doing Business в 2020 році

РЕЙТИНГ	КРАЇНА	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7	№ 8	№ 9	№ 10
1	Нова Зеландія	1	7	48	2	1	3	9	63	23	36
2	Сінгапур	4	5	19	21	37	3	7	47	1	27
3	Гонконг	5	1	3	51	37	7	2	29	31	45
4	Бельгія	48	45	108	139	67	45	63	1	56	9

1. процес реєстрації підприємств; 2. процес отримання дозволів на будівництво; 3. процес підключення до системи електропостачання; 4. процес реєстрації власності; 5. кредитування; 6. захист інвесторів; 7. оподаткування; 8. міжнародна торгівля; 9. забезпечення виконання контрактів. 10. процес ліквідації підприємств.

2. обмін іноземної валюти. Наприклад, є можливість різкої зміни обмінного курсу валюти, що може серйозно вплинути на прибуток. Даний ризик для підприємства є низьким, адже в країні за період 2016-2020 рр. коливання курсу становило в межах 2,5-2,9% на рік;

3. культурний ризик, який, по суті, означає, що підприємство може зіткнутися з проблемами через значні відмінності у культурі та звичаях. Даний ризик для підприємства є також незначним, адже підприємство ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» здійснюватиме експорт непрямим способом через посередника.

3.2. Прогнозна оцінка результативності експортної поставки до країн ЄС.

Оцінку ефективності експортної поставки ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» на ринок Бельгії здійсимо за наступними умовами (табл. 3.3):

1. ціна експорту - 230 євро за тону;
2. обсяг – 600 тонн;
3. курс – 31,39 грн/євро.

Таблиця 3.3

Вихідні умови контракту з експорту пшениці ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

Умови ЗЕД контракту		Євро
Країна походження	Україна	
Країна-імпортер	Бельгія	
Найменування товару	Пшениця	
Код УКТЗЕД	1001190000	
Кількість товару, (нат. од, тонн)	600	
Собівартість одиниці товару		100
Ціна EXW		130
Базисні умови поставки	СІР (Брюссель)	
Термін поставки	30 календарних днів	
Валюта ціни	Євро	
Валюта платежу	Євро	
Курс НБУ на дату платежу	31,39	
Транспортні витрати	На партію	4 400
Витрати на навантаження	На партію	700
Страхові платежі	На партію	13 800
Витрати на формальності по експорту		600
Контрактна вартість	Витрати на EXW+ витрати по ЗЕО	97 500

Джерело: побудовано автором

Зважаючи на визначені витрати та обсяги експорту, визначаємо економічну ефективність експортної угоди в табл. 3.4.

Курс євро на момент контракту становить 31,39 грн./євро.

Таблиця 3.4

Оцінка економічної доцільності угоди з експорту пшениці ТОВ ПВКФ «СЯЙВО»

	грн.
Дохід від експорту	$96\,900 * 31,39 =$ 3 060 525
Собівартість виробництва	$100 * 600 * 31,39 =$ 1 883 400
Витрати по здійсненню ЗЕО	$4400 + 700 + 13800 * 31,39 =$ 593 271
Інші витрати (витрати на оформлення ЗЕД документації)	$600 * 31,39 =$ 18 834
Загальні витрати по ЗЕО	$(4400 + 700 + 13800 + 600) * 31,39 + 1\,883\,400 =$ 2 495 505
Ефект від експорту(прибуток)	$3\,060\,525 - 2\,495\,505 =$ 565 020
Податок на прибуток	101 704
Чистий прибуток	$565\,020 - 101\,704 =$ 463 316

Джерело: побудовано автором

Розрахуємо дохід від експорту: контрактна вартість товару*курс НБУ на момент платежу (31,39євро/грн), отримаємо 3 060 525 грн.

Загальні витрати по здійсненню експорту до Брюсселя включають в себе: навантаження на складі експортера, транспортні витрати, страхові платежі, витрати на формальності ЗЕО. Загальні витрати по ЗЕО: $(4400 + 700 + 13\,800 + 600) * 31,39$ грн + 1 883 400 грн = 2 495 505 грн.

Наступним кроком розрахуємо ефект від експорту, для цього від доходу від експорту 3 060 525 грн віднімо загальні витрати 2 495 505 грн, отримаємо 565 020 грн.

Розрахуємо чистий прибуток, оскільки податок на прибуток, згідно чинного законодавства становить 18%, то чистий прибуток= прибуток-18%, тобто $565\,020 - 101\,704$ грн = 463 316 грн.

Зважаючи на дані табл. 3.4 можемо зробити висновок, що експорт пшениці до Бельгії дозволить ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» отримати дохід від експорту в розмірі 3 060 525 грн. Витрати по здійсненню експорту (транспортні витрати, навантаження та страхування) становитимуть 593 271 грн. Витрати на формальності по ЗЕО становитимуть 18 834 грн. Загальні витрати на здійснення експорту становитимуть 2 495 505 грн. Чистий прибуток за експортною операцією складатиме 463 316 грн.

Оцінка економічної ефективності угоди з експорту пшениці ТОВ ПМКФ «СЯЙВО» в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Оцінка економічної ефективності угоди з експорту пшениці
ТОВ ПМКФ «СЯЙВО»**

Показники	Оцінка
Рентабельність операції за прибутком до оподаткування	0,22
Рентабельність операції за ЧП	0,18
Ефективність експорту	1,22
Валютна ефективності	0,039

Джерело: побудовано автором

Розрахуємо рентабельність експортної операції до оподаткування, для цього дохід до оподаткування поділимо на всі витрати, отримаємо коефіцієнт 0,22.

Наступним кроком розрахуємо рентабельність операції за чистим прибутком, для цього чистий прибуток поділимо на всі витрати і отримаємо коефіцієнт 0,18.

Щоб розрахувати ефективність експорту дохід поділимо на всі витрати, отримаємо коефіцієнт 1,22, що каже нам про те, що операція є ефективною.

Наступним кроком розрахуємо валютну ефективність, для цього дохід в євро поділимо на всі витрати, тобто $97500/2\ 495\ 505=0,039$

Отриманий коефіцієнт порівняємо з оберненим валютним курсом $1/31,39=0,032$

Так як коефіцієнт валютної ефективності є більший за обернений валютний курс, можна зробити висновок, що дана експортна операція буде ефективною.

У табл.3.6 розрахуємо перспективу реалізації товару на внутрішньому ринку для ТОВ ПВКФ «СЯЙВО», щоб потім порівняти її з перспективою від експортної операції.

Таблиця 3.6

**Оцінка економічної доцільності продажу продукції ТОВ ПВКФ
«СЯЙВО» на внутрішньому ринку**

	Євро	Грн
<u>Умови продажу товару на внутрішньому ринку</u>		
Ціна одиниці товару на внутрішньому ринку (євро)	140	
Дохід від реалізації на внутрішньому ринку	$140*600*31,39= 2\ 636\ 760$	$140*600*31,39= 2\ 636\ 760$
Собівартість одиниці товару (тонна)	100	$100*600*31,39= 1\ 883\ 400$
Витрати на реалізацію товару на внутрішньому ринку (в % від внутрішньої ціни)	8%	210 940
Податок на прибуток	18%	474 616
Чистий дохід		$2\ 636\ 760-1\ 883\ 400-210940-474616= 67\ 804$

Джерело: побудовано автором

Отже, чистий дохід від реалізації товару на внутрішньому ринку для ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» буде становити 67 804 грн, що у 6,8 разів менше ніж чистий дохід від експортної операції, тобто можна зробити висновок, що реалізація експортної операції є досить перспективною для досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки.

Досліджено, що ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» функціонує на ринку України із 1993 року. Основним напрямком діяльності підприємства є оптова торгівля зерном. Протягом досліджуваного періоду баланс ТОВ ПВКФ «СЯЙВО» мав динаміку до зростання із рівня 58382 тис. грн. в 2018 році до рівня 73577 тис. грн. в 2020 році, тобто на 26%. Власний та оборотний капітал протягом досліджуваного періоду зріс на 10,5% та на 47,2% відповідно. Чистий дохід від реалізації продукції мав динаміку до зростання із рівня 89624 тис. грн. в 2018 році до 128120 тис. грн. в 2020 році, тобто на 4,5% та 36,7% відповідно. Обсяг сумарних доходів підприємства протягом 2019 року скоротилися на 5,6% до рівня 198626 тис. грн. Проте за 2020 рік сумарні доходи збільшилися на 40,2% до рівня 278506 тис. грн. В цілому негативною тенденцією в динаміці було зростання сумарних витрат із рівня 209222 тис. грн. в 2018 році до рівня 270252 тис. грн. в 2020 році. Чистий прибуток підприємства протягом досліджуваного періоду мав динаміку до зростання на 44,36% в 2019 році та на 375,64% в 2020 році і становив 985,7 тис. грн. та 6768,3 тис. грн відповідно.

Визначено, що обсяг експорту продукції підприємства збільшився із рівня 115733 тис. грн. в 2018 році, до рівня 125928 тис. грн., тобто на 8,81%. В 2020 році обсяг експорту зріс на 48,18% до рівня 186599 тис. грн.

За досліджуваний період найбільша питома вага в експортованих товарах була в пшениці, яка зросла від 48,9% в 2018 році до рівня 50,3% в 2020 році. Також в динаміці спостерігається скорочення частки експорту ячменю із рівня 13,6% в 2018 році до рівня 11,7% в 2020 році. Частка кукурудзи в динаміці становила від 37,5% в 2018 році до 38% в 2020 році. Протягом 2018-2020 рр. обсяг експорту пшениці мав динаміку до зростання.

Так, в 2019 році обсяг експорту пшениці зріс на 9,48% до рівня 61957 тис. грн. За 2020 рік обсяг експорту пшениці збільшився на 51,5% до рівня 93859 тис. грн. За період 2018-2020 рр. обсяг експорту кукурудзи мав динаміку до зростання на 11,7% до рівня 48482 тис. грн а в 2019 році та на 46,25% до рівня 70907 тис. грн в 2020 році.

Визначено, що в 2021 році Україна є другим за величиною постачальником зерна в ЄС (включаючи товарні групи «кукурудза», «пшениця» та «інші зернові, що включають жито, ячмінь та овес»). За даними GTAS Forecasting.EU на Україну припадає 14% експорту всіх зернових. Україна також є одним з головних постачальників продуктів харчування в країни, які мають низький та середній рівні доходу.

До війни ціни на пшеницю та кукурудзу підвищились, і в подальшій перспективі слід очікувати зростання цін, цей факт суттєво вплине на економіку найбільш вразливих африканських країн.

Українське зерно на світовому ринку користується досить високим попитом від чого частка України в світі за товарними групами «пшениця» та «кукурудза» зростає. Світове виробництво пшениці в 2016/17-2017/18 МР мало тенденцію до зростання, потім в 2018/19 МР воно скоротилося на 3,9% до 733,4 млрд тонн, а у 2020/21-2021/22 МР зросло на 1,63% і 0,15% до 774,7 млрд тонн і 775,9 млрд тонн відповідно.

Встановлено, що найважливішими факторами, що підвищують експортний потенціал ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» до країн ЄС, є мобільність продукції та поступове збільшення експортного попиту з боку основних імпортерів зерна. Основними перспективними країнами для здійснення експорту зернових ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» на сьогодні є країни ЄС, серед яких доцільно виділити Швецію, Бельгію та Хорватію. З метою оцінки доцільності експорту ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» на дані ринки, було проведено дослідження їх макроекономічного становища та проведено оцінку доцільності виходу підприємства на нього. Серед обраних країн найбільш

перспективним є експорт до Бельгії, адже за комплексним методом вона отримала найбільшу кількість балів – 6,39 балів.

Визначено, що конкурентоспроможність підприємства-експортера ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» можна розглядати за такими параметрами: здатність підприємства однаково ефективно функціонувати як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках; конкурентоспроможність продукції, що виробляється підприємством з аналогічними іноземними продуктами; здатність підприємства отримати конкурентну перевагу завдяки високій якості своєї продукції та здатність підприємства використовувати з високою ефективністю усі наявні ресурси і методи управлінської діяльності, що безпосередньо впливають на зростання якості продукції та її конкурентоспроможності. Головною умовою підвищення конкурентоспроможності ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» має бути продуктивне використання всіх наявних ресурсів та участь у процесі їх виробництва. В основному це стосується фінансів, праці, технологій, інвестицій, інновацій та інформаційних ресурсів.

Досліджено, що експорт пшениці до Бельгії дозволить ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» отримати дохід від експорту в розмірі 3 060 525 грн. Витрати по здійсненню експорту (транспортні витрати, навантаження та страхування) становитимуть 593 271 грн. Витрати на формальності по ЗЕО становитимуть 18 834 грн. Загальні витрати на здійснення експорту становитимуть 2 495 505 грн. Чистий прибуток за експортною операцією складатиме 463 316 грн.

В результаті здійсненні експорту пшениці до Бельгії, рентабельність експортної операції за чистим прибутком становитиме 0,18.

Чистий дохід від реалізації товару на внутрішньому ринку для ТОВ ПБКФ «СЯЙВО» буде становити 67,804 тис. грн, що у 6,8 разів менше ніж чистий дохід від експортної операції, тобто можна зробити висновок, що реалізація експортної операції є досить перспективною для досліджуваного підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буряк Р.І., Чернявський І.Ю. Аналіз наукових підходів до обґрунтування сутності експортного потенціалу підприємств зернової галузі // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія: Економіка. Том 22. Вип. 10(63). 2017. С. 76-80.
2. Вирощування кукурудзи в Україні, яка перспектива? Агробізнес сьогодні. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/11994-vyroshchuvannia-kukurudzy-v-ukraini-yaka-perspektyva.html>
3. Галузь насінництва в Україні має великі перспективи. URL: <https://agronews.ua/node/81528>
4. Галунка С. С. Ринок кукурудзи в Україні: сучасний стан та основні проблеми розвитку // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2013. Вип. 181(6). С. 274-281.
5. Захарчук О.В. Стан та перспективи розвитку галузі насінництва в Україні. URL: <http://infoindustria.com.ua/stan-ta-perspektivi-rozvitku-galuzi-nasinnitstva-vukrayini-dumka-eksperta/>
6. Захарчук О.В. Ринок насіння України у 2018 році. URL: <https://infoindustria.com.ua/rinok-nasinnya-ukrayini-u-2018-rotsi/>
7. Кернасюк Ю. Ринок кукурудзи: основні тренди. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/11796-rynok-kukurudzy-osnovni-trendy.html>
8. Найчастіше Україна експортує насіння кукурудзи. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1786312-naychastishe-ukrayina-eksportuye-nasinnya-kukurudzi>
9. Чернявський І.Ю. Маркетингові дослідження кон'юнктури ринку зернових // Маркетингова освіта в Україні: тези IV міжнар. наук. – практ. конф., 29-30 березня 2018 р. Київ.: КНЕУ, 2018. С. 59-61.

10. Ходова Я.О. Комплексна система збутового логістичного менеджменту на промисловому підприємстві. Молодий вчений. 2019. Випуск 5. С. 251–254.
11. Ходова Я.О. Визначення пріоритетних напрямків розвитку транспортно-логістичної системи України: європейський вектор. Молодий вчений. 2018. Випуск 5. С. 337–342.
12. Концепція державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU92301.html
13. Цілі сталого розвитку 2016–2030 URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
14. Карпенко М.О. Роль стратегічного планування в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю / М.О. Карпенко, Ю.С. Карпик. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/457/445>
15. Швець Ю.О. Вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність стратегічного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 26–36.
16. Косенко С.В. Теоретичні положення стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств: визначення та класифікація / С.В. Косенко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2011. – № 3. – С. 117–128.
17. Зборовська Ю.Л. Формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК України в контексті глобалізації / Ю.Л. Зборовська // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. – 2014. – № 5. – С. 108–116.
18. Аль-Оста Салім Абдуль-Азіз. Трикомпонентна модель експортної діяльності підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2015. №1 С. 213-220.

19. Кузьмін О.Є. Основи зовнішньоекономічної діяльності: теоретичні і прикладні аспекти: навчальний посібник. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2016. 502 с.
20. Мельник О. Г. Діагностика факторів впливу на експортну діяльність підприємства. Інноваційна економіка. 2018. №5. С. 63-66.
21. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України № 4496- VI (4496- 17) від 13.03.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
22. Мазаракі А. А. Управління експортним потенціалом України: навч. посіб. К. : Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2017. 210 с.
23. Череп А.В. Організаційно-економічний механізм експортної діяльності підприємства. Національне господарство України: теорія та практика управління. 2018. С. 232-236.
24. Мельник Т. Тенденції розвитку міжнародних торговельних відносин та зовнішнього сектору України. Економіст. Дніпропетровськ, 2014. С. 52–55.
25. Сисоєва Т. П. Інструментарій теорії і практики оцінки зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) регіону. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». Випуск 6-7 (26-27), 2017. С. 197-201
26. Волошин Р. Методологія дослідження конкурентоспроможності зерна. Галицький економічний вісник. 2009. № 1. С. 174-180.
27. Захаріна О. В. Розвиток ринку зерна України та його вплив на формування конкурентоспроможності національної економіки. Вісник ЖНАЕУ. 2016. № 1 (54), т. 2. С. 95–109.
28. Марченко І.С. Конкурентоспроможність економіки України: стан та перспективи. Економіка та держава. 2016. №5. С. 86-90.
29. Марченко І.С. Потенціал зовнішньої торгівлі країн ЄС та України та його вплив на глобальну конкурентоспроможність країн. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2015. №12, ч. 2. С.30-33.

30. Марченко І.С. Чинники трансформації моделей зовнішньоекономічної діяльності країн в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2014. №7. С. 44-49.
31. Політика України у сфері сільського господарства, біоенергетики та харчової промисловості – дослідження, висновки та рекомендації / За ред. Штрубенхоффа Х., Мовчан В., Бураковського І. К.: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. 2009. 383 с.
32. Стіпахно В. І. Ринок зерна в Україні в умовах фінансової кризи: стан, перспективи та проблеми. Вісник Сумського нац. аграр. ун-ту Серія «Економіка та менеджмент». 2010. Вип. 6/2(42). С. 42-48.
33. Державна служба статистики Україн. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
34. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua>.
35. Аграрний 2017-2020: ринок зерна у цифрах. URL: <http://agravery.com/>
36. Чорний М. В. Торговельна позиція українських підприємств на світовому ринку зерна. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2017. Вип. 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5450>
37. Пирог О. В., Зацепило А. І. Оцінка експортного потенціалу регіонів України. Економічний простір. 2019. № 24. С. 144–152.
38. Дані щодо зовнішньої та внутрішньої торгівлі пшеницею в Бельгії та в країнах світу URL: <https://www.tridge.com/intelligences/wheat/BE>
39. Статистика країн ЄС URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Бухгалтерська звітність за 2018-2019 рр.

Бухгалтерський баланс (Звіт про фінансовий стан). Активи

Назва показника	Код	2019	2018
Нематеріальні активи	1000	29,6	24,1
первісна вартість	1001	205,3	198,6
накопичена амортизація	1002	175,7	163,7
Незавершені капітальні інвестиції	1005	49,9	51,3
Основні засоби	1010	21455,8	20856,1
первісна вартість	1011	32358,6	30478,6
Знос	1012	10902,8	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0,3	0,2
I.Всього необоротних активів	1095	21535,6	20931,7
Запаси	1100	19462,9	18763,4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6188,2	3084,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	3050	2041
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	12710,5	11650,4
Гроші та їх еквіваленти	1165	-1463,3	1895,8
Витрати майбутніх періодів	1170	3,4	0,9
Інші оборотні активи	1190	13,7	14,6
II.Всього оборотних активів	1195	39965,4	37450,3
БАЛАНС	1300	61501	58382

Бухгалтерський баланс (Звіт про фінансовий стан). Пасиви

Назва показника	Код	2019	2018
Зареєстрований (пайовий капітал)	1400	0,4	0,4
Додатковий капітал	1410	421,7	
Резервний капітал	1415	22,2	22,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	30988,2	32312,3
I.Всього власного капіталу	1495	31432,5	32334,9

II.Всього довгострокових зобов'язань, цільового фінансування і забезпечень	1595	21734,9	19072,3
товари, роботи, послуги	1615	625,3	1063,1
розрахунками з бюджетом	1620	184,2	372,6
у тому числі з податку на прибуток	1621	172,3	189,4
розрахунками зі страхування	1625	2,1	1,7
розрахунками з оплати праці	1630	1,2	0,9
Інші поточні зобов'язання	1690	7520,8	5347,1
III.Всього поточних зобов'язань і забезпечень	1695	8333,6	6974,8
БАЛАНС	1900	61501	58614

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Назва показника	Код	2019	2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	93721,5	89624,5
Інші операційні доходи	2120	104875,8	12078,3
Інші доходи	2240	28,7	16,9
Разом доходи	2280	198626	210424,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	67247,7	62497,6
Інші операційні витрати	2180	126458,2	144861,0
Інші витрати	2270	3184,7	1863,7
Разом витрати	2285	196890,6	209222,3
Фінансовий результат до оподаткування	2290	1735,4	1202,1
Податок на прибуток	2300	312,4	216,4
Чистий прибуток (збиток)	2350	1423	985,7

Бухгалтерська звітність за 2019-2020 рр.

Бухгалтерський баланс (Звіт про фінансовий стан). Активи

Назва показника	Код	2020	2019
Нематеріальні активи	1000	4,9	29,6
первісна вартість	1001	212,7	205,3
накопичена амортизація	1002	207,8	175,7
Незавершені капітальні інвестиції	1005	42,4	49,9
Основні засоби	1010	18388,7	21455,8
первісна вартість	1011	32628,6	32358,6
Знос	1012	14239,9	10902,8
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0,3	0,3
I.Всього необоротних активів	1095	18436,3	21535,6
Запаси	1100	40822,5	19462,9
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5695,4	6188,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2286,5	3050
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6197,7	12710,5
Гроші та їх еквіваленти	1165	-357,5	-1463,3
Витрати майбутніх періодів	1170	8,9	3,4
Інші оборотні активи	1190	487,4	13,7
II.Всього оборотних активів	1195	55140,9	39965,4
БАЛАНС	1300	73577,2	61501

Бухгалтерський баланс (Звіт про фінансовий стан). Пасиви

Назва показника	Код	2020	2019
Зареєстрований (пайовий капітал)	1400	0,4	0,4
Додатковий капітал	1410	421,7	421,7
Резервний капітал	1415	22,2	22,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	35290,2	30988,2
I.Всього власного капіталу	1495	35734,5	31432,5
II.Всього довгострокових зобов'язань, цільового фінансування і забезпечень	1595	28034,7	21734,9
товари, роботи, послуги	1615	78,3	625,3
розрахунками з бюджетом	1620	335,6	184,2
у тому числі з податку на прибуток	1621	321,4	172,3
розрахунками зі страхування	1625	37,7	2,1
розрахунками з оплати праці	1630	13,7	1,2
Інші поточні зобов'язання	1690	9342,7	7520,8
III.Всього поточних зобов'язань і забезпечень	1695	9808	8333,6
БАЛАНС	1900	73577,2	61501

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Назва показника	Код	2020	2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	128120,4	93721,5
Інші операційні доходи	2120	150385,8	104875,8
Інші доходи	2240	0,6	28,7
Разом доходи	2280	278506,8	198626
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	86895,5	67247,7
Інші операційні витрати	2180	180730	126458,2
Інші витрати	2270	2627,2	3184,7
Разом витрати	2285	270252,7	196890,6
Фінансовий результат до оподаткування	2290	8254,1	1735,4
Податок на прибуток	2300	1485,8	312,4
Чистий прибуток (збиток)	2350	6768,3	1423

ДОДАТОК Б

1. Динаміка макроекономічних показників Швеції в 2016-2020 рр.

Таблиця Б.1

Динаміка макроекономічних показників Швеції в 2016-2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Населення (млн)	9,9	10,0	10,1	10,2	10,3
ВВП душу населення (дол. США)	51 287	51 600	53 493	54 256	51 431
ВВП (млрд доларів США)	505	516	541	555	531
Економічне зростання (ВВП, річна зміна у %)	4,5	2,1	2,6	2,0	1,2
Експорт зернових (річна зміна у %)	3,9	2,3	2,6	1,8	1,2
Інвестиції (річна зміна у %)	6,9	4,0	5,5	1,4	-1,3
Експорт (товари та товари, річна зміна у %)	5,8	2,4	4,1	4,2	3,2
Імпорт (товари та послуги, річна зміна у %)	6,1	4,5	4,7	3,8	1,1
Промислове виробництво (річна зміна у %)	2,9	2,2	4,7	3,2	1,2
Роздрібні продажі (річна зміна у %)	5,0	2,9	2,1	1,5	2,4
Рівень безробіття	7,4	6,9	6,7	6,3	6,8
Бюджетний баланс (% ВВП)	0,0	1,0	1,4	0,8	0,5
Державний борг (% ВВП)	43,9	42,2	40,8	38,8	35,1
Гроші (річна зміна у %)	8,2	7,2	7,2	6,6	7,1
Рівень інфляції (ІСЦ, річна зміна у %, кінець періоду)	0,1	1,7	1,7	2,0	1,8
Рівень інфляції (ІСЦ, річна зміна у %)	0,0	1,0	1,8	2,0	1,8
Інфляція (ІЦП, річна зміна у %)	0,0	-0,9	5,2	6,6	3,0
Процентна ставка політики (%)	-0,35	-0,50	-0,50	-0,50	0,0
Фондовий ринок (річна зміна у %)	-1,2	4,9	3,9	-10,7	25,8
Обмінний курс (стосовно євро)	9,36	9,47	9,64	10,26	10,58
Обмінний курс (стосовно євро, аоп)	9,17	9,58	9,84	10,16	10,50
Поточний рахунок (% ВВП)	4,1	3,5	3,1	2,5	4,2
Баланс поточного рахунку (млрд доларів США)	20,6	18,3	16,6	14,0	22,3
Торговий баланс (млрд доларів США)	14,2	11,0	11,3	11,1	18,5

2. Динаміка макроекономічних показників Бельгії в 2016-2020 рр.

Таблиця Б.2

Динаміка макроекономічних показників Бельгії в 2016-2020 рр.

	2016	2017	2018	2019	2020
Населення (млн)	11,2	11,3	11,4	11,4	11,5
ВВП душу населення (євро)	37 083	38 049	39 321	40 313	41 289
ВВП (млрд євро)	417	430	446	460	473
Економічне зростання (ВВП, річна зміна у %)	2,0	1,5	2,0	1,4	1,4
Експорт зернових (річна зміна у %)	2,2	2,2	1,2	2,1	1,4
Споживання (річна зміна у %)	1,6	1,9	1,8	1,5	1,1

Інвестиції (річна зміна у %)	3,7	3,8	1,3	4,0	3,2
Експорт (товари та послуги, річна зміна у %)	3,7	6,5	5,3	1,2	1,1
Імпорт (товари та послуги, річна зміна у %)	3,9	7,5	4,4	2,1	1,0
Промислове виробництво (річна зміна у %)	-1,2	4,6	2,9	1,7	4,8
Роздрібні продажі (річна зміна у %)	2,3	-0,1	-0,5	-0,6	0,6
Рівень безробіття	8,5	7,9	7,1	6,0	5,4
Бюджетний баланс (% ВВП)	-2,4	-2,4	-0,7	-0,8	-1,9
Державний борг (% ВВП)	105	105	102	99,8	98,6
Рівень інфляції (НІСР, річна зміна у %, кінець періоду)	1,5	2,2	2,1	2,2	0,9
Рівень інфляції (НІСР, річна зміна у %)	0,6	1,8	2,2	2,3	1,3
Інфляція (ІЦП, річна зміна у %)	-	-	-	-	-
Процентна ставка політики (%)	0,05	0,0	0,0	0,0	0,0
Фондовий ринок (річна зміна у %)	12,6	-2,5	10,3	-18,5	22,0
Обмінний курс (стосовно долара США)	1,09	1,05	1,20	1,14	1,12
Обмінний курс (стосовно долара США, аоп)	1,11	1,11	1,13	1,18	1,12
Поточний рахунок (% ВВП)	1,3	0,6	1,2	-1,3	-1,3
Поточний баланс рахунку (млрд євро)	5,8	2,4	5,5	-6,4	-5,8
Торговий баланс (млрд євро)	19,2	17,2	18,5	11,6	16,7
Зовнішній борг (% ВВП)	256	277	256	242	248

3. Динаміка макроекономічних показників Хорватії в 2016-2020 рр.

Таблиця Б.3

Динаміка макроекономічних показників Хорватії в 2016-2020 рр.

	2016	2017	2018	2019	2020
Населення (млн)	4.2	4.2	4.1	4.1	4.1
ВВП душу населення (євро)	10 699	11218	11953	12684	13276
ВВП (млрд євро)	45,0	46,8	49,3	51,9	53,9
Економічне зростання (ВВП, річна зміна у %)	2,4	3,5	3,1	2,7	2,9
Експорт зернових (річна зміна у %)	0,2	3,1	3,2	3,2	3,6
Інвестиції (річна зміна у %)	3,8	6,5	5,1	4,1	7,1
Промислове виробництво (річна зміна у %)	2,5	5,0	1,9	-1,0	0,5
Роздрібні продажі (річна зміна у %)	2,4	4,0	4,7	3,8	3,7
Рівень безробіття	17,6	14,7	12,2	9,6	7,9
Бюджетний баланс (% ВВП)	-3,3	-1,0	0,8	0,2	0,4
Державний борг (% ВВП)	84,3	80,8	77,8	74,7	73,2
Гроші (річна зміна у %)	11,4	18,2	19,1	20,7	14,3
Рівень інфляції (ІСЦ, річна зміна у %, кінець періоду)	-0,6	0,2	1,2	0,8	1,4
Рівень інфляції (НІСР, річна зміна у %)	-0,3	-0,6	1,3	1,6	0,8
Інфляція (ІЦП, річна зміна у %)	-	-	-	-	-
Процентна ставка політики (%)	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Фондовий ринок (річна зміна у %)	-2,8	18,1	-7,6	-5,1	15,4
Обмінний курс (стосовно євро)	7,64	7,55	7,43	7,41	7,44
Обмінний курс (стосовно євро, аоп)	7,61	7,53	7,46	7,42	7,42
Поточний рахунок (% ВВП)	3,1	2,2	3,9	1,7	2,8
Поточний баланс рахунку (млрд євро)	1,5	1,0	1,7	1,0	1,6

Торговий баланс (млрд євро)	-7,1	-7,6	-8,4	-9,6	-10,3
Експорт (млрд євро)	10,2	10,5	11,7	12,2	12,8
Імпорт (млрд євро)	17,3	18,1	20,2	21,9	23,2
Експорт (річна зміна у %)	8,0	3,1	11,4	4,5	5,0
Імпорт (річна зміна у %)	7,7	4,7	11,3	8,5	6,0
Міжнародні резерви (євро)	13,7	13,5	15,7	17,4	18,6
Зовнішній борг (% ВВП)	107	95,5	88,6	82,3	75,8

